

מלאכת מחשבת

דיון לעומק בנושאים עיוניים ~ רעיונות והערות ~ בפרשת השבוע

פרשת השבוע "שמיני" (ובו ח' עניינים בביאור הפרשה ופרק "נחשבה")

"בזמננו" (בעין הסערה)

פרק נ"א "עם ילדים אוכלים רק קוגל"

האזהרה שהיא מזכיר לשתויי יין בלא עבודה, אזהרה בלא מיתה לא ידעתי לה מקום, שזה הכתוב יין ושכר אל תשת, אם הוא אמור אפילו בביאה ריקנית חייב הוא עליו מיתה, שנאמר ולא תמותו".

הרי דהרמב"ן סובר דממ"נ, אם הפסוק מזהיר אף על ביאה ריקנית אי"כ חייב הוא גם מיתה, ומה זה שכתב שרק לוקה עליו? והנה ברמב"ם בספר המצוות (מצוה כ"ד) כתב לעניין מי שאינו רחוף ידיים ורגליים אסור בכניסה להיכל, אבל מדבריו נראה שאינו חייב מיתה, וכן מבואר במהר"י קורקוס (פ"ז מהל' בית הבחירה הל' כ"א) שהוא רק בלאו אבל אינו חייב מיתה וכן לעניין שתויי יין ס"ל לרמב"ם דאסור ואינו חייב מיתה.

ברם דעת ר"י מאורליינש דמי שלא רחוף ידיים הרי הוא במיתה, נראה דהוא הדין דמי שנכנס שתויי להיכל חייב מיתה בביאה ריקנית.

והנה תוס' בזבחים (דף י"ח ע"א ד"ה אתיא) הקשו וז"ל "ותימה לי דבפרי הנשרפין בעי שתויי יין ושלא רחוף ידיים ורגליים במיתה מנ"ל? וקאמר דבגופייהו כתיב בהו מיתה בהדיא, והשתא למה לי למיכתב מיתה, תיפוק ליה מגזירה שוה ד"חוקה חוקה" ממחוסר בגדים, כדילפינן חילול בהו מהתם יעוי"ש.

וב"רנת יצחק" העיר בדבריהם, דלדברי הר"י מאורליינש וריצב"א דבלא רחוף ובשתויי יין איכא חיוב מיתה על כניסה להיכל אפילו בביאה ריקנית, אי"כ אפ"ל בישוב קושית התוס' דאם הוי ילפינן מגז"ש דחוקה חוקה

א) האם מתחייב מיתה על שתויי יין בביאה ריקנית?

איתא בפרשה (פרי' י' פס' ט') "יין ושכר אל תשת אתה ובניך אתך בבואכם אל אהל מועד ולא תמותו חקת עולם לדורותיכם".

ובפרש"י: יין ושכר דרך שכרותו, בבואכם אל אוהל מועד, אין לי אלא בבואם להיכל, בגשתם למזבח מניין? נאמר כאן ביאת אהל מועד ונאמר בקידוש ידיים ורגליים ביאת אהל מועד, מה להלן עשה גישה מזבח כביאת אהל מועד אף כאן עשה גישה מזבח כביאת אוהל מועד" ודרשתו היא מהתו"כ.

בתוס' סנהדרין (דף פ"ג ע"א ד"ה ולא משום טומאה) דנים במי שלא היה רחוף ידיים ורגלים אם חייב מיתה בביאה ריקנית להיכל, ומה שנסתפקו בסנהדרין, הנה ביומא (דף ה' ע"ב) הביאו תוס' (ד"ה להביא את המכנסיים) דעת הריצב"א לחייב בהיכל אף בביאה ריקנית ומשום דכתיב בפסוק "בבואם אל אהל מועד ירחצו" יעוי"ש.

ולכאורה לפי"ז יש להקיש לעניין שתויי יין דיתחייבו מיתה גם בביאה ריקנית לאוהל מועד דכתיב בבואכם אל אהל מועד והכוונה לא רק לעבוד עבודה אלא בביאה ריקנית. ברם איתא ברמב"ם (פ"א מביאת מקדש הל' ט"ו) וז"ל "יראה לי שכל כהן הכשר לעבודה אם נכנס מן המזבח ולפנים והוא שתוי יין, אף ע"פ שלא עבד לוקה. נראה דהכריע שאינו חייב מיתה דלא כפי שנתבאר.

אכן ברמב"ן (בספר המצוות מצוה ע"ג) כתב שם השגה על דברי הרמב"ם הנ"ל וז"ל "זו

אולם החיוב מיתה לגבי מיתה ריקנית גבי מחוסר בגדים לא הוי מטעם זרות, דהא זר עצמו אינו חייב מיתה על ביאה ריקנית להיכל אלא דזהו דין מיתה בפני עצמו וכיון שזהו חיוב מיתה בפני עצמו הנאמר על מחוסר בגדים שלא מטעם זרות אין זה בכלל הך קרא דחוקת עולם ועל כן לא על זה קאי הגז"ש, ועל כן אף דיש גז"ש דשתויי יין ושאינו רחוף למחוסר בגדים, מכל מקום אי אפשר ללמוד מיניה חיוב מיתה לביאה ריקנית ובעינן קרא מיוחד גבי שתויי יין ושאינו רחוף לחייב מיתה על ביאה ריקנית כך נראה ליישב שיטת הריצב"א בשופי ודו"ק היטב.

מהרה"ג החו"ב בעל וברך דוד שליט"א

(ב) האם יש חיוב לאכול חולין בטהרה

והתקדשתם והייתם קדשים כי קדוש אני (יא, מד)

הנה יש כמה דעות בראשונים בענין האם יש חיוב לאכול חולין בטהרה, דעת רש"י גיטין ס"א ע"א דמדרבנן צריך לאכול חולין בטהרה, שכתב שם: "והך טומאה וטהרה דחולין דרבנן היא דתורה לא הזהירה לאכול בטהרה אלא תרומה וקדשים בלבד", וכ"כ רש"י בבכורות (ל' ע"א ד"ה והטהרות) דמדרבנן צריך לאכול חולין בטהרה [ועי' רש"י חולין (ב' ע"ב) שלא הוזהרו ישראל על טהרת חוליהן].

ובתוס' כריתות (י"ג ע"א ד"ה התירו) כתבו שמותר לאכול חולין טמאים, והביאו ראיה מחולין (ב' ע"ב), וכ"כ הרמב"ם (הלכות טומאת אוכלין פט"ז ה"ח) שמותר לאכול חולין טמאים, ושם הי"ב כתב דאכילת חולין בטהרה היא רק מידת חסידות.

אמנם בתוס' חולין (ב' ע"ב) לכאורה מבואר שיתכן שאכילת חולין בטומאה הוא איסור דאורייתא. דבגמרא שם אמרינן דהכל שוחטין לאתויי אפי' טמא בחולין, ופרכינן "טמא בחולין מאי למימרא", וכתבו שם התוס' ד"ה טמא: "ואפילו יהא אסור לטמאות גופו באוכלין טמאין, כדרשינן והתקדשתם והייתם קדושים אזהרה לבני ישראל שיאכלו חוליהן בטהרה, מכל מקום יכול לטמאותן ולאוכלן בימי טומאתו", מבואר שיש צד שיש חיוב מדאורייתא לאכול חולין בטהרה.

ממחוסר בגדים לא היינו יכולים לחייב מיתה על כך רק על עבודה, אבל לא על ביאה ריקנית.

והכי נראה בחידושי הר"ן בסנהדרין (דף פ"ג ע"ב) דהעלה שם לעניין מחוסר בגדים דאינו חייב מיתה על ביאה ריקנית להיכל דאם נילף מן הפסוק "והייתה להם כהונה לחקת עולם" בזמן שבגדיהם עליהם כהונתם עליהם אין בגדיהם עליהם אין כהונתם עליהם, לא גריעי מזרים וזרים אינם חייבים מיתה על ביאה ריקנית להיכל (כלומר חיוב דמחוסר בגדים לא הוי חיוב בפני עצמו על זה שהוא מחוסר בגדים אלא נכלל הוא בחיוב דזרות וכדאיתא ברמב"ם (פ"י מהל' כלי המקדש הל' ד') וכיון שכן כפי שזר אם יכנס להיכל אינו חייב על ביאה ריקנית מיתה כך מחוסר בגדים ועי"כ אין ללמוד מגז"ש חיוב מיתה רק על עבודה דזר חייב על כך, ולחדש מיתה בביאה הריקנית בעינן דיהיה מיתה בגופייהו.

והנה הגמ' בסנהדרין דשאלה מני"ל לחייב שתויי יין ושאינם רחוצי ידיים ורגליים אפילו על ביאה ריקנית דלזה בעינן שיהיה כתוב מיתה בגופייהו.

ברם הריצב"א בתוס' דיומא שהבאנו לעיל כתב שחייב מיתה במחוסר בגדים על ביאה ריקנית וכמו גבי שאינו רחוף ידיים ורגליים ולדידיה אכן תקשי קושיית התוס' למה לי למכתב מיתה תיפוק ליה מגז"ש דחוקה חוקה ממחוסר בגדים וצ"ב.

והנראה ליישב דגז"ש למחוסר בגדים נאמרה נאמר רק בדין חילול עבודה ומיתה הנאמר על עבודה עצמה מדין זרות אבל לא איתמר לגבי דין מיתה שנאמר בביאה ריקנית, דהנה הגז"ש חוקה חוקה הוא לגבי מה שנאמר בפסוק "יוחגרת אותם אבנט והייתה להם כהונה לחוקת עולם" ועל כך אומרת הגמ' בזמן שבגדיהם עליהם כהונתם עליהם אין בגדיהם עליהם אין כהונתם עליהם, דבהך קרא כתיב דמחוסר בגדים הרי הוא כזר דמחלל עבודה וחייב מיתה כמו זר שעבד.

לומר שר' חייא רצה שרבי יעשה כך במשך כל השנה, שהוא כמעט מן הנמנע.

וכן בשו"ת הרי"ד (סי' כ"ה) כתב בפשיטות שרבי עשה כן רק בא"י, וז"ל: "אבל בבבל שהיא חוצה לארץ זה לא יתכן כלל שיהיו אוכלין חולין בטהרה, שהרי ארץ העמים טמאה כקברות ומה טהרה יכולין לעשות שם, שהם טמאין בטומאה חמורה ורוצין להזהר מטומאה קלה. ורב דאשכחן בירושלמי דהוה אכיל חולין בטהרה נ"ל דוקא כשהיה דר בארץ ישראל קודם שירד לבבל, אבל לאחר שירד בבבל לא היה יכול להזהר". עכ"ל. וזה ממש להיפך מדברי הגרי"פ.

ועוד קשה דבפסיקתא רבתי (פיסקא ט"ו) ובמדרש תהילים (סי' ז') ובמשנת ר' אליעזר (פ"י) איתא ששאל המלך היה אוכל חולין בטהרה, ואם כולם חייבים בזה מאי רבותיה דשאל [וגם משמע במדרש תהילים שם שדוד המלך לא אכל חולין בטהרה, ע"ש]. ובחולין (ק"ו ע"א) איתא: "אמר רבי יוחנן שאלתי את רבן גמליאל בנו של רבי ואוכל טהרות, ואמר לי כל גדולי גליל עושין כן", ואם כל החברים אכלו טהרות מאי רבותיה דר"ג בן רבי.

אמנם הנה כבר העירו בהגהות מהר"י לנדא ומהר"ב רנשבורג בחולין שם על הדף, שמקור דברי התוס' הנ"ל הוא בתנא דברי אליהו רבא (פ"ז), דאיתא שם: "אבל בישראל מהו אומר והתקדשתם והייתם קדושים, מיכן היה רבן גמליאל אוכל חולין בטהרה, אמרו לא לכהנים בלבד ניתנה קדושה, אלא לכהנים וללויים ולישראל כולן, שנאמר וידבר ה' וגו' דבר אל עדת בני ישראל ואמרת אליהם קדושים וגו'". וכן הוא בילקוט (פ' כי תשא רמז שפ"ו), ומשמעות הלשון היא שרק רבן גמליאל היה אוכל חולין בטהרה ולא כל העולם. והכי תניא נמי להדיא בתוספתא (חגיגה פ"ג ה"א): "רבן גמליאל היה אוכל על טהרת חולין כל ימיו".

ובתוספתא (ע"ז פ"ג ה"ג) תניא: "ומעשה ברבן גמליאל הזקן שהשיא את בתו לשמעון בן נתנאל הכהן ופסק עמו על מנת שלא תעשה עמו טהרות על גביו" [ובכ"י ערפורט הגירסא: "שהשיא את בתו". כלומר, שחתנו של רבן גמליאל לא הקפיד על טהרה, ולכן התנה עמו רבן גמליאל שלא יגע בטהרות של אשתו, כי רצה ר"ג שתמשיך לאכול חולין בטהרה כל ימי חייה.

ונראה דודאי רבן גמליאל לא השיא את נכדתו [או בתו] לעם הארץ שעשה דבר האסור מן הדין, אלא

ולכאורה דבריהם נסתרים מדברי עצמם באותה מסכת (חולין ל"ד ע"ב), שכתבו שם התוס' (ד"ה והשלישי): "שהרי אפילו כהנים אמרין בפ"ק דר"ה דמותרים ליגע בשרץ ונבלה" [ודחו בזה את דברי רש"י (שם ל"ה ע"א) שכתב שמוזהר הוא מלפסול גופו, וכוונתו שכהן מוזהר מלטמא את גופו, וכ"כ רש"י (יומא פ' ע"ב ד"ה ולא תטמאו) שכהנים מוזהרים מליטמא], והשתא אם יש איסור לטמא את גופו באוכלין טמאין אם כן מהאי טעמא יהיה אסור גם כן לטמא את עצמו במגע שרץ ונבילה, שהרי על ידי זה יהיה ראשון לטומאה, וממילא כל מה שיאכל יהיה שני לטומאה [אלא אם כן יאכל רק דברים שאינן מקבלין טומאה, שהוא דבר שכמעט אי אפשר, ולכן בימי טומאתו אינו מוזהר על זה].

ועוד קשה דבספרי (פ' ראה פ"א) איתא: "או מה קדשים בטהרה אף חולין בטהרה תלמוד לומר הטמא יאכל, אין לי אלא טמא טהור מנין, תלמוד לומר הטהור יאכל, הטמא והטהור יחדו יאכלנו, מלמד ששניהם אוכלים מתוך קערה אחת, יכול אף תרומה תהא נאכלת מתוך קערה אחת תלמוד לומר יחדו יאכלנו, זה נאכל מתוך קערה אחת ואין תרומה נאכלת מתוך קערה אחת" [וכעין זה איתא שם פ"א ע"א].

ועוד קשה דבירושלמי (שבת פ"א ה"ב) איתא: "רבי חייא רובא מפקד לרב אין את יכול מיכול כל שתא חולין בטהרה אכול. ואם לאו תהא אכיל שבעה יומין מן שתא". והביאו הטור (או"ח סי' תר"ג), וכתב ע"ז: "וכתב אבי"ה קבלתי אלו הם שבעה ימים שבין ר"ה ליוה"כ". הרי שאין חיוב לאכול חולין בטהרה כל השנה.

ובביאור הגרי"פ פערלא לסה"מ לרס"ג (ל"ת ע"ו) תירץ שר' חייא אמר כך לרב לפני שירד לבבל, ששם בבבל מדינא אין צריך לאכול חולין בטהרה דבלאו הכי טמא משום טומאת ארץ העמים, ואמר לו שמכל מקום יחמיר לאכול בטהרה. ודבריו צ"ב דאם הוא בלאו הכי טמא, איך יוכל לאכול חולין בטהרה. ונראה כוונתו שר' חייא אמר לו לעשות כמ"ש המג"א (סי' תר"ג) בשם השל"ה: "שהחסידיים נהגו לאכול חולין בטהרה, ואף שכלנו טמאי מתים מכל מקום יאכל דגן שלא הוכשר ונילוש במי פירות וישוח וישתה מן הבאר שלא יגע בהם ויטמאם".

אכן עדיין צ"ע, דהרי המג"א שם הקשה על זה שהמים נטמאים בפיו. ומלבד זאת קשה מאוד

"ממדבר מתנה" - עיונים בפרשה

מהרה"ג רבי בניהו כהן שליט"א

פרשת שמיני

ג) בענין נדב ואביהוא שלא נשאו נשים ותשובת בן עזאי

א איתא בפרשה (ויקרא י, א – ב): "וַיִּקְחוּ בְנֵי אֶהֱרֹן נָדָב וָאֲבִיהוּא אִישׁ מִחֶתְתּוֹ וַיִּתְּנוּ בָהֶן אִשׁ וַיִּשְׁימוּ עָלֶיהָ קִטְרֶת וַיִּקְרִיבוּ לִפְנֵי יי אִשׁ זָרָה אֲשֶׁר לֹא צָוָה אֲתֶם. וַתֵּצֵא אִשׁ מִלִּפְנֵי יי וַתֹּאכַל אוֹתָם וַיָּמָתוּ לִפְנֵי יי".

ובחז"ל (ויקרא רבה כ, ט – י) כתוב: "בשביל ד' דברים מתו בני אהרן ובכולן כתיב בהם מיתה על שהיו שתויי יין וכתוב בו מיתה שנאמר (ויקרא י, ט) "יין ושכר אל תשת", ועל ידי שהיו מחוסרי בגדים וכתוב בו מיתה שנאמר (שמות כח, מג) "והיו על אהרן ועל בניו", ומה היו חסרין מעיל שכתוב בו מיתה שנאמר (שם, לה) "והיה על אהרן לשרת", וע"י שנכנסו בלא רחיצת ידים ורגלים שנאמר (שם, ל, כא) "ורחצו ידיהם ורגליהם ולא ימותו", וכתוב "בבאם אל אהל מועד ירחצו מים", וע"י שלא היו להם בנים וכתוב בו מיתה היינו הא דכתיב (במדבר ג, ד) "וימת נדב ואביהוא". אבא חנין אומר ע"י שלא היה להם נשים, דכתיב (ויקרא טז, ו) "וכפר בעדו ובעד ביתו" ביתו זו אשתו. ר' לוי אמר שחצנים היו הרבה נשים היו יושבות עגונות ממתנות להם מה היו אומרים אחי אבינו מלך אחי אמנו נשיא אבינו כהן גדול ואנו שני סגני כהונה אי זו אשה הוגנת לנו, ר' מנחם בשם ר' יהושע בן נחמיה אמר (תהלים עח, סג) "בחוריו אכלה אש" למה בחוריו אכלה אש משום "בתולותיו לא הוללו". עד כאן לשון המדרש. [ונראה שהטעם שחז"ל הוצרכו

ודאי דרק רבן גמליאל וביתו נזהרו מאכילת חולין בטהרה, אך כולי עלמא לא נזהרו בזה.

וגם מסתברא ש"שמעון בן נתנאל" הנזכר שם הוא התנא ר' שמעון בן נתנאל הנזכר באבות (פ"ב מ"ח) בין תלמידי ר' יוחנן בן זכאי, ואיתא שם שריב"ז אמר עליו שהוא ירא חטא, וכן כתב התפארת ישראל שם שהוא חתנו של ר"ג, הרי לנו שהיו תנאים שלא נזהרו באכילת חולין בטהרה.

ובסוף סוטה תנן: "משמת רבן גמליאל הזקן בטל כבוד התורה ומתה טהרה ופרישות", ונראה דהוא משום שהיה אוכל חולין בטהרה.

והנה לפי הגירסא שלפנינו בתנא דבי אליהו "מיכן היה רבן גמליאל אוכל חולין בטהרה", היה אפשר לומר שלא עשה כך מעיקר הדין, אלא חומרא היא שהחמיר על עצמו ליתרון פרישות וחסידות, אכן לשון התוס' "אזהרה לבני ישראל שיאכלו חוליהן בטהרה", משמע דהוא איסור גמור [וכנראה כך היה הגירסא לפנייהם בתנא דבי אליהו או במדרש אחר], אך גם לפי גירסתם צריך לומר דרק רבן גמליאל סבירא ליה כך, אך רוב התנאים חלוקין עליו, והלכה כמותם, דיחיד ורבים הלכה כרבים.

ואפשר דזו היא גם כן הפלוגתא דר' מאיר ורבנן בברכות (מ"ז ע"ב), דתניא התם "איזהו עם הארץ כל שאינו אוכל חוליו בטהרה דברי רבי מאיר, וחכמים אומרים כל שאינו מעשר פירותיו כראוי", דר' מאיר סבר כר"ג שאסור לאכול חולין בטומאה, לכן אמר שמי שאינו אוכל חולין בטהרה הוא עם הארץ, וחכמים סבירא להו דאכילת חולין בטהרה היא רק מדת חסידות, ולכן אמרו שמי שלא עושה כך אינו עם הארץ, ועם הארץ הוא רק מי שלא מעשר פירותיו כראוי, שזה איסור גמור.

ועי' ב"מ (פ"ז ע"א): "אמר אפרים מקשאה תלמידו של רבי מאיר משמיה דרבי מאיר, אברהם אבינו אוכל חולין בטהרה היה" כו', ונראה דר' מאיר אזיל לטעמיה שמחמיר בענין חולין בטהרה.

ולפי זה נראה דמה שכתבו התוס' בחולין הנ"ל "ואפילו יהא אסור לטמאות גופו באוכלין טמאין" כוונתם דאפילו אם נעמיד את המשנה שם כרבן גמליאל דסבירא ליה דאסור לאכול חולין טמאין, עדיין יש לומר שאין איסור לטמא את החולין משום שראוי לו לימי טומאתו, אך אין כוונתם שכך ההלכה, דודאי לא קיימא לן כר"ג, וכנ"ל.

תורה הביא בשם ספר דברי גאונים (שענקעל) שכתב שכיון שבהמשך דברי המדרש [וכן בסנהדרין (נב, א)] מבואר שנדב ואביהוא רצו להנהיג את כלל ישראל אחר פטירת משה ואהרן, מוכח שהם אינם כבן עזאי שאינו יכול לפרוש מן התורה כלל, ועל כן חזרה הטענה כנגדם על שלא נשאו אשה].

ב. והנה בגמרא (יבמות סג, ב) איתא: "תניא רבי אליעזר אומר, כל מי שאין עוסק בפריה ורביה כאילו שופך דמים, שנאמר (בראשית ט, ו) "שופך דם האדם באדם דמו ישפך", וכתוב בתריה "ואתם פרו ורבו". רבי יעקב אומר, כאילו ממעט הדמות, שנאמר (שם) "כי בצלם אלהים עשה את האדם", וכתוב בתריה "ואתם פרו וגו'". בן עזאי אומר, כאילו שופך דמים וממעט הדמות, שנאמר "ואתם פרו ורבו". אמרו לו לבן עזאי: יש נאה דורש ונאה מקיים, נאה מקיים ואין נאה דורש, ואתה נאה דורש ואין נאה מקיים. אמר להן בן עזאי, ומה אעשה, שנפשי חשקה בתורה, אפשר לעולם שיתקיים על ידי אחרים".

ודברי בן עזאי נפסקו להלכה ברמב"ם (אישות טו, ג) ובשולחן ערוך (אהע"ז א, ד): "ומי שחשקה נפשו בתורה כבן עזאי תמיד ונדבק בה כל ימיו ולא נשא אשה אין בידו עוון, והוא שלא יהא יצרו מתגבר עליו". והט"ז (על אתר, אות ו) דייק מהמילים "אין בידו עוון" שלכתחילה אין לעשות כן. אמנם בלבוש מבואר שמותר לעשות כן לכתחילה.

ובסעיף שלפני כן כתוב: "ומיהו אם עוסק בתורה וטרוד בה ומתירא לישא אשה כדי שלא יטרח במזונו ויתבטל מן התורה מותר להתאחר". וכבר

לבאר את חטאם של בני אהרן, על אף שבתורה נכתב בפירוש מה היה חטאם, הוא לפי שהיה נראה לחז"ל דוחק לומר שרק בגלל ענין הבאת האש, התחייבו מיתה].

ומבואר שאחד מחטאיהם של נדב ואביהוא היה שלא נשאו נשים. וידועים דברי רבינו האר"י (ליקוטי תורה שופטים יד) שכתב: "הנה כבר הודעתוך, כי שמשון הוא סוד גלגול נדב ואביהוא, שבו אמר הכתוב וישלח את בן זה שמשון (ר"ה כה, א), בחילוף אותיות נדב. והנה במה שפגמו נדב ואביהוא תיקן הוא, כי לא רצו לישא אשה מבנות ישראל, לכן הוצרך בעוה"ר ליקח בת אל ניכר. והם היו שתויי יין והוא היה נזיר, בלתי שתוי יין וכו'" [וכעין זה כתב בליקוטים (שמואל יב), ובשער הגלגולים (הקדמה לו ד"ה גם בענין שמשון)]. ורבינו היעב"ץ בספר דרשותיו "הקשורים ליעקב" (דרוש שאגת אריה, דף עה, הוצ' מכון זיכרון אהרן) ביאר לפי זה את סמיכות פרשת אחרי מות לסיום פרשת מצורע המסתיימת במילים "ולאיש אשר ישכב עם טמאה" שזהו לרמז על נדב ואביהוא שהתגלגלו בשמשון שהוצרך לשכב עם טמאה].

ויש לעיין מה החטא בכך שהם לא נשאו נשים, והלא יכלו נדב ואביהוא לטעון כטענת בן עזאי (יבמות סג, ב) שחשקה נפשם בתורה, שהרי כתב רש"י (פסוק ג): "אמר לו משה לאהרן אהרן אחי יודע הייתי שיתקדש הבית במיודעיו של מקום והייתי סבור או בי או ברך, עכשיו רואה אני שהם גדולים ממני וממך", והיינו שנדב ואביהוא היו גדולים ממשה ואהרן, ואם כן מה התרעומת עליהם במה שלא נשאו אשה [ובספר מעינה של

חיוב המצוה הוא עד שיהיה לאדם בן ובת [ולפי המנחת חינוך (א, ה) צריך שיוולד להם בן ובת]. וממילא כל שמתו בניו, נמצא שעדיין לא יצא ידי קיום המצוה.

ועוד צריך ביאור, אמאי מי שהוליד בנים בהיותו גוי, נחשב כמי שקיים פריה ורביה, כמבואר בשולחן ערוך (שם, ז) [ויעויין בחלקת מחוקק (שם, ט) ובבית שמואל (שם, יב) שנחלקו הראשונים אם צריך שבניו יתגיירו גם כן], והלא גר שנתגייר כקטן שנולד דמי. והבית שמואל הביא את דברי התוס' שעמדו בזה וכתבו: "מכל מקום כיון דבנכרותו כבר קיים פריה ורביה דאז היה זרעו מיוחס אחריו לכן הוא פטור, כן כתבו התוס'". ועדיין הדברים צריכים ביאור.

ועוד יש לדון מהו גדר המצוה. הרי לידת הבנים אינה בידיו של האדם והיא מהדברים התלויים בידי הקב"ה לבד [ויעויין (תענית ב, א)]. ובעל כרחך צריך לומר, שגדר המצוה הוא להתעסק בקיום העולם ויישובו. וכמו שהאריך המנחת חינוך (א, יד). ועדיין הדברים אינם ברורים.

ד. והנראה לומר, שכיון שהעולם אינו יכול להתיישב על ידי אדם אחד, גם אם אדם זה יעסוק כל ימיו בפריה ורביה, מוכח שמצות פריה ורביה היא ציווי כללי על כל המין האנושי שמוטל עליו לדאוג שיתיישב העולם [וכעין מצות בנית בית המקדש שאינה מצוה על היחיד].

ועל כן כל שהאדם עשה מעשה לצורך מטרה זו, אף בתור גוי, נחשב שהתעסק במצוה זו, ואם יש לו בנים פטור הוא מאותה מצוה אף לאחר שהתגייר [ובדעת הסוברים שרק אם התגיירו בניו נחשב שקיים את המצוה, נראה לומר שלפי

עמדו הפוסקים באריכות בענין החילוק שבין שתי ההלכות הללו [ויעויין בבית שמואל (ה) ובאוצר הפוסקים (כב) ובהשמטות (דף קנג, ב)].

ובאמת שהדברים צריכים ביאור [וכבר עמד בזה המהר"ם שיק (תריג מצוות מצוה א)], איזו מין טענה זו "נפשי חשקה בתורה", והלא קיי"ל שמצות תלמוד תורה נדחית בפני שאר מצוות כשאי אפשר לקיים מצוה זו על ידי אחרים, ומה שייך לומר "אפשר לעולם שיתקיים על ידי אחרים", וכי הילדים שנולדים לאחרים פוטרים אותו מן המצוה [ורק לגבי תפילה מצינו (שבת יא, א) שרשב"י וחבריו אינם צריכים להפסיק מלימודם לצורך זה [ויעויין בתוס' (שם, ד"ה כגון רבי) ודבריהם צריכים עיון, וכמו שהאריכו המפרשים], וגם בזה מבואר בירושלמי (שבת פ"א ה"ב, ז, א – ב) שטעמו של רשב"י הוא משום שזה שינון וזה שינון, ואין עדיפות לזה מזה, אבל מהיכי תיתי לומר כן בכל המצוות].

ועוד יש לדון, מהו ההיתר להתאחר ממצות פריה ורביה, בשל חשש מטרדת מזונות, והיכן מצינו שמותר להתאחר מלקיים מצוה בגלל טעמים אלו [ויעויין בהעמק שאלה (קג, יד)].

ג. והנה יש להתבונן בעיקר מצות פריה ורביה, שמבואר בגמרא (יבמות סב, ב) שאדם שהיו לו בנים ומתו, לא קיים מצות פריה ורביה. וכן מבואר בשולחן ערוך (אהע"ז א, ו). ולכאורה צריך ביאור, היאך יתכן לומר שאחר שכבר נפטר מחיובו, חוזר ומתחייב שוב פעם.

ובעל כרחך צריך לומר, שהדין שמבואר בהלכה (שם, ה) שאחר שנולד לאדם בן ובת קיים את המצוה, זהו פטור מקיום המצוה. כלומר, ששיעור

ידי אחרים, שאז מי שלומד תורה לא צריך להפסיק בעבור זה.

אמנם כל טענת בן עזאי יכולה להיות נכונה רק לגבי יחידים, שאז אפשר לטעון ולומר שיכולה המצוה להתקיים על ידי אחרים. אבל אין זה היתר לרבים, לפי שאם רבים יעשו כן נמצא שהעולם באמת יתבטל מיישובו.

וממילא אפשר לומר שבדור המדבר שהיו כולם לומדי תורה, לא שייכת טענת בן עזאי, משום שאז יוצא שאף אחד לא יעסוק בפריה ורביה, והעולם לא יתיישב [וזוהו הטעם שהיתה טענה כנגד חזקיהו המלך (ברכות י', א – ב), שלא עסק בפריה ורביה, כיון שדורו היו עוסקים בתורה בצורה מיוחדת, כמבואר בסנהדרין (צד, ב), ואז אין את הפטור שהעולם יכול להתקיים על ידי אחרים]. ועוד, שכיון שנדב ואביהוא היו כהנים, ובאותו הזמן היו כהנים מועטים, אין יכולים לפטור עצמם בטענת בן עזאי [וכן חזקיהו שיהיה מזרע בית דוד שהוא זרע המלוכה, לא היה יכול לפטור עצמו בטענת בן עזאי, ומה שטען שהרי המלכים שיצאו ממנו יהיו רשעים, ונמצא שמוטב שלא ייצאו ממנו, כלפי זה אמר לו ישעיהו הנביא "בהדי כבשי דרחמנא למה לך"]. ועייין בדברות משה (קידושין מג, ענף ו).

בס"ד

מהגאון רבי צבי כהן שליט"א

(ד) ספיה בד' כנפות בלי ציצית

לא תאכלום כי שקץ הם (יא מב)

מהכא ילפינן בגמ' (יבמות קיד א) לאיסור ספיה, כלומר שאסור לגדול להאכיל את הקטן באיסורי

דעתם, אדם יהודי לא מקיים מצוה עם ריבוי של גויים בעולם, אבל כשהתגירו הבנים, ונמצא שהזרע שנוסף בעולם ממנו הוא יהודי, חוזר הטעם של הפטור מן המצוה מצד שעסק ביישובו של עולם].

וממילא מיושב היטב מפני מה אם מתו בניו בלא שהעמידו זרע, חוזר חיוב על האדם. לפי שנמצא שבפועל לא הרבה את העולם, ולא יצא ידי חובת השתדלות בקיום העולם. ואף שאין דבר זה תלוי בו, כשם שלידת הילדים לא תלויה בו, אך גדר החיוב הוא לעשות מעשים המרבים ומיישבים את העולם. וזהו כוונת הגמרא שמי שלא עוסק בפריה ורביה הרי הוא כממעט את הדמות.

וכיון שגדר המצוה הוא ליישב את העולם מובן מאוד מדוע מותר להתאחר מקיום המצוה בשביל חשש מטרדת המזונות המונע מלימוד התורה. משום שעולם בלי תורה אין לו קיום, והיינו שמלבד מצות לימוד התורה המוטלת על כל אחד ואחד, יש גם חלק נוסף בלימוד התורה שהוא מקיים את כל העולם כולו. נמצא שגם לימוד התורה וגם פריה ורביה נחשבות מצוות המעמידות את העולם, ומוטלות על כל אחד ואחד, וממילא יכול אדם לומר שכיון שהוא חושש שהוא לא יוכל ללמוד ואז יחסר בקיום העולם, הוא מאחר את קיום המצוה של העמדת העולם על ידי פריה ורביה.

אמנם בן עזאי שהיה פרוש מן העולם ביותר, הוסיף וטען שכיון שקיום מצות פריה ורביה מתקיים על ידי כל העולם, וכמו שביארנו לעיל, שהעולם אינו יכול להתיישב על ידי אדם אחד, ממילא נחשב הדבר כמצוה שיכולה להתקיים על

לסמוך על דעת הרשב"א להקל, ועד"ז משמע מדברי הבה"ל (או"ח שם) שלצורך מצוה יש לסמוך ע"ד הרשב"א שאין ספיה באיסורים דרבנן (דמתחילה סתם שהלכה כהרמב"ם, ואח"כ הביא בשם הרעק"א שדן אם להתיר טלטול ספרים בשבת במקום שאין עירוב ע"י קטן בהסתמך על שיטת הרשב"א שאין ספיה באיסור דרבנן ע"ש, וכפה"נ סבר שיש להקל לצורך מצוה).

ולפי"ז נמצא שאמנם לדעת ההגה"מ אפשר להלביש קטן בבגד ד' כנפות ללא ציצית, אך לפי מה שפסק השו"ע כשיטת הרמב"ם שיש ספיה באיסורים דרבנן, א"כ כ"ש שיש לאסור ספיה במצות עשה, ואסור להלביש קטן בבגד ללא ציצית (אם לא לצורך גדול וכנ"ל).

[ובעיקר הנידון אי ספינן באיסור עשה, עי' בתרוה"ד סי' קכה שהק' על ההגה"מ מהא דיש איסור ספיה בתרומה טמאה אף שהוא רק איסור עשה, ותירץ שיש חילוק בין איסור הבא מכלל עשה שיש בו ספיה לבין ביטולפגם מצות עשה כהא דאכילה קודם קידוש ע"ש, ועי' בשו"ת יהודה יעלה או"ח סי' פה ועוד.

ועי' בפמ"ג שמג סק"ג ובבית הלוי ח"א סו"ס טו שכתבו בדעת הרמב"ם שאין איסור ספיה באיסור עשה ע"ש, וצ"ב דהא לדעת הרמב"ם יש ספיה אפילו בדרבנן וכ"ש באיסור עשה וכמ"ש הב"י והמג"א. וכן יל"ע בדעת המג"א עצמו, שבסי' תעא ותרטז כתב בסתמא שבמצות עשה אין דין ספיה, וצ"ן לדבריו בסי' רסט, והרי שם כתב המג"א שלפי פסק השו"ע שיש ספיה בדרבנן כ"ש שיש ספיה במצות עשה וצ"ע.

ומאידך יעויין בשו"ת בית אפרים (יו"ד סי' סב) שפירש את דברי ההגה"מ באופ"א, שאין כוונתו כלל להתיר ספיה באיסור עשה, אלא רק באכילה קודם קידוש שהוא איסור דרבנן, וסובר כדעת הרמב"ם שיש ספיה בדרבנן אך דוקא באיסורים שהם גזירה שלא יעבור בלאו, ולא באיסורים שהם מחמת ביטול מצוה, ודלא כהב"י והמ"א הנ"ל ע"ש, ולדבריו אין לנו מקור מההג"מ להתיר ספיה בעשה דאורייתא כבנד"ד לענין ציצית. ובבית הלוי שם כתב דפליגי בזה הראשונים אי יש ספיה במ"ע.]

ב. אלא שמטעם אחר י"ל שבציצית לא שייך כלל איסור ספיה, והוא לפי מה שידוע בשם המרדכי (הובא בב"י סי' יג), שאין איסור ללבוש ד' כנפות בלא ציצית, אלא יש חיוב להטיל ציצית בבגד שלובש, וכשאינו יכול להטיל ציצית בבגדו אין

אכילה, וה"ה להכשילו בחילול שבת או בטומאת כהנים כמבואר בגמ' שם.

ויש לדון האם יש איסור ספיה בלבישת ארבע כנפות בלי ציצית. והיינו במה שמצוי שמלבישים ילדים קטנים בציצית עם חוטים קרועים או שאר פסולים, וכן בתחפושות של פורים יש שעושים בגד של ארבע כנפות עם חוטים הדומים לציציות. ואם הילד הגיע לגיל חינוך לציצית, לכאו' פשוט שאין להלבישו בבגד עם ציציות פסולות, אך יש לדון האם בנוסף לדין חינוך יש בו איסור תורה של ספיה, ונפק"מ שאף קודם לגיל חינוך יאסר הלבשת ד' כנפות בלא ציצית וכנ"ל.

א. ראשית יש לדון האם איסור ספיה נאמר רק איסור לאו, דומיא דאכילת שקצים וחילול שבת וטומאת כהנים שנזכר בגמ', או שגם באיסור יש איסור ספיה.

והנה בהגה"מ (שבת פכ"ט ה"ח) ביאר הטעם שנוהגים לתת לקטן לשתות קודם קידוש, ולא אסרוהו משום איסור ספיה, ותירץ שהיינו דוקא כגון נבילות וטריפות וכיוצ"ב, דנפקא לן מלא תאכלו וכו', אבל קידוש היום מצות עשה היא לא אתיא מהתם עכ"ד, והביאו דבריו הב"י והמג"א בסי' רסט סק"א, והמג"א חזר על יסוד זה בכמה מקומות (סי' שמג סק"ג, ובסי' תעא סק"ז לענין אכילת מצה בערב פסח, ובסי' תרטז סק"ב לענין אכילה מחוץ לסוכה).

והנה נחלקו הראשונים האם באיסורים דרבנן יש איסור ספיה, וכגון להאכיל קטן חלב עכו"ם או עוף בחלב וכדו', דהרמב"ם (מאכ"א פי"ז הכ"ז) כתב "אבל להאכילו בידיים אסור ואפילו דברים שאיסורן מדברי סופרים", ומאידך שיטת הרשב"א ביבמות שם שדוקא באיסורי תורה יש דין ספיה ולא באיסורים דרבנן.

וכתבו הב"י והמג"א בסי' רסט שם, שמה שהתיר ההגה"מ דין ספיה במצות עשה, הוא רק לדעת הרשב"א שהתיר ספיה באיסור דרבנן, וי"ל שגם באיסור לאו יש ספיה ולא בעשה או באיסור דרבנן, אבל לשיטת הרמב"ם שיש ספיה באיסור דרבנן, כ"ש שיש ספיה במצות עשה שהוא מן התורה. ולדעת הרמב"ם מה שנהגו לתת לקטן לשתות קודם קידוש צ"ל שהוא מטעמים אחרים ע"ש.

ולהלכה פסק השו"ע (או"ח סי' שמג) כדעת הרמב"ם שגם באיסורים דרבנן יש דין ספיה, והח"א (כלל סו ס"ו) כתב שלצורך גדול אפשר

איכא בזה, ולכן לא שרי אלא משום כבוד הבריות, וכן כתב המשנ"ב שם.

ולכא' מבואר מדבריו שאף לדעת המרדכי שאין איסור בלבישת טלית פסולה, היינו דוקא מדאורייתא, אבל מדרבנן יש בו איסור, ולכן אף בשבת שאנוס מלהטיל בו ציצית מכ"מ יש בו איסור, וא"כ גם לדבריו לא נוכל להתיר לכתחילה להלביש קטן בבגד המחוייב בציצית בלא ציצית, כיון שמעשה זה אסור מדרבנן, והרי פסק השו"ע שיש דין ספיה אף באיסורים דרבנן וכמש"ל.

אך ראיתי בספר דרך נוטה (ח"ב סי' תלג ובהערות שם) שמבואר שם שאין כוונת המג"א שמדרבנן יש איסור בלבישת בגד בלא ציצית, דודאי חידשו רבנן גדר חדש במצות ציצית, אלא רק באופן שאנוס מלקיים מצוות ציצית, בזה אסרו רבנן ללבוש את הבגד בלא הטלת ציצית אף שיש בו איסור (ואולי הוא מטעם דהוה כעין מכניס עצמו לאונס, ועי' קובה"ע סי' מח יד, או מטעם מראית העין שאין הכל יודעים שאי אפשר לו להטיל ציצית). ונפק"מ שבימות החול כשנפסלה טליתו אי"צ לפשוט טליתו ולתקנו, אלא יכול לתקן את הציציות בעודו לבוש בהם, כיון שלפי"ד המרדכי אין איסור בלבישת הבגד אלא רק מצוה להטיל בו ציצית, ואף מדרבנן ע"ש.

ואי נימא כן הדר דינא שניתן לסמוך על סברת המרדכי שאין איסור בלבישת ד' כנפות וממילא לא שייכא ביה איסור ספיה, ואף מדרבנן אין בו איסור לסברא זו.

ואמנם לדעת הט"ז אין סומכים לכתח' על המרדכי, ולדבריו לכא' יש בו משום ספיה, אך המשנ"ב פסק כדברי המג"א הנ"ל (ויש להוסיף עוד, דבב"י הנזכר לעיל כתב ליישב המנהג שנותנים לקטן לשתות בבית הכנסת קודם קידוש, וכתב שכיון שיש פוסקים שמתירין אף לגדולים לשתות בבית הכנסת, אלא שנוהגים כדעת הפוסקים המחמירים בזה, מכ"מ לא חשיב איסור כולי האי שיאסרו להשקותו לקטנים ע"ש, ומשמע מדבריו שבאופן שאין האיסור ברור לדעת כל הפוסקים אין בו משום ספיה, ולכן גם בנד"ד יש סמך להקל טפי).

ג. ולמעשה מצינו בזה דיעות באחרונים לכאן ולכאן, האם יש איסור ספיה בציצית או לא.

דהנה בחמד משה (סי' יג) כתב דלמ"ד ציצית חובת מנא, אסור להקנות ציצית לקטן במתנה,

איסור ללבוש את הבגד בלא ציצית. ומטעם זה כתב המרדכי שאם נקרע לו הציצית בשבת, יכול ללבושו כיון שאנוס ואינו יכול להטיל בו ציצית, וכ"כ בתור"ש (יבמות צ ב) בשם ריצב"א.

ומעתה לפי סברא זו י"ל דלא שייך כלל דין ספיה בציצית, שהרי כשמלביש את הקטן בבגד אינו מכשילו בשום איסור, ורק לאחר הלבישה מוטל על הלוּבש להטיל בו ציצית, אבל בעצם הלבישה אין שום איסור, ולא שייך בזה ספיה (ואין להקשות דמכ"מ הרי מכשילו בביטול מצוה, דזה כבר לא שייכא למעשה של הגדול, אלא חיובא ממילא קאתי, ועוד דהא הקטן פטור מציצית וגם אינו יכול להטיל בו ציצית). ואינו דומה לאכילה קודם קידוש, שיש איסור (עכ"פ מדרבנן) לאכול קודם הקידוש.

[וכיוצ"ב י"ל בהא דמצינו במג"א (סי' תרמ וסי' תרטז) שאסור להאכיל קטן מחוץ לסוכה משום איסור ספיה, אך למעשה המנהג להאכיל קטנים קודם שהגיעו לחינוך מחוץ לסוכה ואין חוששין לאיסור ספיה, והטעם י"ל לפי מש"כ הרעק"א (סוכה כה) לדמות מצות אכילה בסוכה למצות ציצית, שאין איסור לאכול מחוץ לסוכה אלא שיש מצוה לאכול בסוכה, וכשאוכל מחוץ לסוכה ממילא מתבטלת המצוה, וי"ל דמטעם זה אין בו משום ספיה, כי אין האכילה עצמה איסור אלא שממילא מתבטל על ידה ממצוה. וי"ל שאף המג"א מודה לסברא זו, אלא שסובר שיש איסור באכילה מחוץ לסוכה, וכדעת הפנ"י שם דלא כרעק"א הנ"ל.]

והנה השו"ע (יג ס"ג) כתב שמי שנודע לו בשבת כשהוא בכרמלית שטליתו פסולה, לא יסירנו מעליו עד שיגיע לביתו, דגדול כבוד הבריות, ומבואר שהתירו לו רק משום כבוד הבריות ורק מחוץ לביתו, והק' הפוסקים הרי לדברי המרדכי יש להתיר אף לכתחילה כיון שאנוס מלהטיל בו ציצית.

והט"ז תירץ שהשו"ע חשש לדעת החולקים על סברא זו וסוברים שיש איסור בלבישת בגד של ד' כנפות בלא ציצית, ואינו ביטול מצוה בלבד. ולפי דברי הט"ז לכא' אין לנו להתיר ספיה בטלית פסולה מחמת סברת המרדכי, שהרי השו"ע פסק לאסור לבישת טלית פסולה בשבת, ולא סמך על דברי המרדכי אלא באופן של כבוד הבריות.

והמג"א (שם סק"ח) ביאר באופ"א הא דלא התיר השו"ע אלא באופן של כבוד הבריות, משום שאף לדעת המרדכי שאינו עובר בלבישת ד' כנפות בלא ציצית, מכ"מ פשוט דעכ"פ איסורא דרבנן

מהגאון בעל גינת אגטז שליט"א

על פרשת שמיני.

ה) סימני טהרה

מבשרם לא תאכלו (יא, ח)

וברשי"י, אין לי אלא אלו שאר בהמה טמאה שאין לה שום סימן טהרה מנין, אמרת ק"י ומה אלו שיש בהן קצת סימני טהרה אסורות וכו'. ומקורו בתנ"כ.

והרמב"ן (לעיל פס' ג) הביא ד' רשי"י והתו"כ וכי עלה וז"ל, אבל לפי דעתי אינה עולה כהוגן לפי סוגית התלמוד, שא"כ לא יהא לוקה על שאר בהמה טמאה, שאינה באה אלא מדין ק"י, שאין מזהירין מן הדין, וכך אמרו באחותו שאסור הכתוב אחותו בת אביו או בת אמו, והוצרך לרבות בכתוב אחותו שהיא בת אביו ובת אמו, אע"פ שבאה בק"י ויש בה שם שתיהן, לומר שאין מזהירין מן הדין, כדאיתא ביבמות פ' כיצד (כב, ב), אבל הברייתא הזו או שהיא שנויה כדברי האומר עונשין מן הדין וכו'.

ופי הרמב"ן מה דלוקה מי שיש בו ב' הסימנים וז"ל, והטעם במלקות שאר בהמה טמאה, מפני שאמר הכתוב באיסור השפן מפני שאין מפריס פרסה, ובחזיר מפני שאינו מעלה גרה, א"כ כל שאינו מעלה גרה ומפריס פרסה הוא בשם האיסור הזה, אין צריך לק"י כלל. עכ"ל.

וכבר עמדו בדבריו דאכתי צ"ב דה"נ נימא באחותו, דאחר שאסור הכתוב אחותו מן האב ואחותו מן האם, הרי אחותו מן האב ומן האם איתא בכלל זה, ומאי שנא מסימני טהרה, וצ"ב.

וי"ל הביאור, דהנה מצינו באיסורים אלו שיש סיבה להאיסור ויש את הפרטים שנאסרו, דהיינו בערוה דאחותו סיבת האיסור הוא משום הקורבת אחוה שלהם, ומשום כך נאסרה אחותו, ובאכילת שפן גמל וכו' סיבת האיסור הוא שאינם מעלים גרה או אינם מפריסי פרסה, ומשום כך נאסרו.

אכן מצינו בתורה חילוק איך שנאמר איסורם בתורה, דגבי שפן העמידה התורה האיסור על מה שאינו מעלה גרה או לא מפריס פרסה, ולא על הפרטים, וכלשון הרמב"ן "אמר הכתוב באיסור השפן מפני שאין מפריס פרסה ובחזיר מפני שאינו מעלה גרה" והיינו שאין שם האיסור השפן הגמל והחזיר, אלא שם האיסור הוא, שאין מפריס פרסה ושאינו מעלה גרה. ומשא"כ גבי ערות אחותו דהתורה העמידה האיסור על הפרט, היינו אחותו, ולא על הקורבה שהיא סיבת האיסור.

והרי כפי שהעמידה התורה האיסור, זה הוא שם האיסור, דבשפן שם האיסור הוא האינו מפריס

כיון שמכשילו בביטול מצות עשה ונאסר מדין ספיה, ע"ש מה שיישב בזה.

ובאמרי בינה (שבת ס"ח) האריך בנידון דלעיל האם יש איסור ספיה במצות עשה, וכתב שאין בו איסור תורה, כיון שאין מקור בפסוקים אלא באיסורי לאו ולא בעשה, אבל מדרבנן יש ספיה גם במצות עשה, וכתב שלפי"ז אין איסור להקנות ציצית לקטן (למ"ד חובת מנא) אלא מדרבנן ודלא כחמד משה ע"ש, ונמצינו למדים מדברי שניהם שיש איסור ספיה בטלית פסולה, אם מה"ת אם מדרבנן.

אבל הפמ"ג (ס"י יג א"א סק"ח) כתב להדיא להתיר, חדא משום שאיסור עשה אין דין ספיה וכנ"ל, ועוד דכאן אין איסור כלל על הקטן דאינו יכול לעשות ציצית (ואולי כוונתו כמש"ל ע"פ המרדכי, שעצם ההלבשה אינה איסור, ומה שאינו מטיל בו אח"כ ציצית הוא משום שאינו יכול ודמיה ללבישת טלית פסולה בשבת).

והשפ"א (סוכה מב א) הביא ראייה להתיר, מהא דאיתא בגמ' (ערכין ב ב) קטן היודע להתעטף חייב בציצית, ובשיטמ"ק שם ביאר בשם תוס' והרא"ש שאין כוונת הגמ' שאביו מחוייב לקנות לבנו בגד של ד' כנפות, שהרי אף הגדולים אין להם חיוב גמור ללבוש בגד המחוייב בציצית, אלא כוונת הגמ' כשיש כבר לקטן בגד של ד' כנפות, ומשעה שיודע להתעטף צריך אביו להטיל בו ציצית. ומבואר לפי"ז שקודם שיודע להתעטף יכול אביו להלבישו בגד זה ואין בו משום איסור ספיה (ואמנם יש מקום לדחות דמקודם לכן היה הקטן מלביש עצמו בבגד, אבל אביו ואמו אסורים להלבישו, אך הוא דוחק גדול).

ואמנם בתוס' שם חולקים וסוברים שאביו חייב לקנות לו ציצית, וא"כ אין ראייה שלפני גיל חינוך ניתן להלבישו בטלית בלא ציצית, אך מכ"מ מבואר להדיא בתוס' שם דמיירי אף באופן שיש לו כבר טלית של ד' כנפות, ואעפ"כ קודם שיודע להתעטף אי"צ להטיל בו ציצית, הרי מוכח שאין בציצית משום איסור ספיה.

מוזהרין עליו, והאיך זה דומה לקטנים הבאים לעולם ואנו חייבים לחנכם ולגדלם במצוות, למתים שהלכו לעולם וכו'. עכ"ל.

ובביאור דעת הרשב"א יעוי' שלמי יוסף נדה משי"כ מו"ר הגר"א גרבוז שליט"א עפ"י מה שהוכיח בתשו' חת"ס או"ח סי' פג דאיכא איסור ספיה בחרש ושוטה, ועי"כ דלא תלי האיסור אי אתי לכלל מצוות, ועי' אחיעזר ח"ג סי' פא שהוכיח בדעת הרשב"א דאיסור ספיה לא תלי בחינוך למצוות, וזהו דס"ל להרשב"א דאף מת בכלל איסור ספיה, למאן דלא דריש קרא דבמתים חפשי.

ובדעת הרמב"ם מבואר דפי' כהרשב"א, שכי' בפ"י מה' כלאים הכ"ה וז"ל, מותר לעשות מן הכלאים תכריכין למת שאין על המתים מצוה, עכ"ל, והיינו דהא דשרי לקוברו בכלאים זהו משום דאין על המתים מצוה, וכי"כ בפיהמ"ש אהך מתני' פ"ט מ"ד דתכריכי המת אין בהם משום כלאים, וז"ל, שהאדם כשימות בטלו ממנו כל המצוות ואינם חייבים החיים לנהוג בהם איסור וכו', עכ"ל, והיינו דאשמעינן מתני' דליכא במת משום ספיה, כדמפרש הגמ' לפי' הרשב"א.

והנה בדעת התוס' יתכן לומר דלא פליג אעיקר ד' הרשב"א, דלמאן דלא דריש במתים חפשי איכא איסור ספיה למת, רק דלענין איסור כלאים לא מצי לפרש דמשום הא הוא דאסרינן לקוברו בתכריכי כלאים, דהנה התוס' שם (בד"ה אבל) כ' וז"ל, וא"ת והאיכא לועג לרש שמלבישו בדבר האסור ומראה לו שאין לו עוד חלק במצוות, כדאמר בהתכלת (מנחות מא, א) גבי ציצית וההיא שעתא ודאי רמינן ליה משום לועג לרש. ופרשב"ם דאין בו איסור ואפי' לחי כי האי גוונא שאין המת נהנה בו. עכ"ל. והנה לדבריהם דכה"ג דאינו נהנה ליכא איסורא, אי"כ ליכא משום ספיה, ועי"כ פי' דמשום לעתיד לבא איירינן הכא.

והנה הרמב"ם פי' דכל ההיתר משום שאין על המתים מצוה, ומשמע דאליה הי' אסור, ואף דליכא הנאת חימום, והיינו כמבואר בשיטתו בפ"י שם דנאסר כלאים אף בלא הנאת חימום, רק שיהיה דרך לבישה, היינו גם להראות ולהתכבד בו, [ומה"ט בה"י"ב לא התיר בבגדים קשים אלא לישב עליהם, ולא שיכרך בו דרך לבישה, ודלא כרש"י ביצה טו, א דשרי כה"ג משום דלא נאסר אלא לבישה דאית בה הנאת חימום. וכן מתפרש מה דאסר בה"י"ח ללבוש בכדי להבריח את המכס, ע"ע להלן פי' קדושים ואכמ"ל]. ואי"כ לשיטתו הדרא קושיית התוס', היאך מותר להלביש המתים בתכריכי כלאים, הוא הוי לועג לרש. [אכן י"ל כמש"כ בתוס' שם בשם ר"ת

פרסה או אינו מעלה גרה, וזהו המשך ד' הרמב"ן "כל שאינו מעלה גרה ומפריס פרסה הוא בשם האיסור הזה אין צריך לק"ו כלל".

ומשא"כ בערוה כיון שהעמידה התורה האיסור על אחותו, ולא על הקורבה, אי"כ שם האיסור הוא הפרט, היינו האחותו, וממילא מי שהיא אחותו מן האב ומן האם, אמנם מצד סיבת האיסור היינו הקורבה, הרי היא בכללה, אולם אין היא בכלל שם ערוה שנאמר בתורה דאחותו מן האב ואחותו מן האם, דהוא שמה אחותו מן האב ומן האם, [דהרי ישנה בסיבת הקורבה מצד תרויהו, וא"א לקרותה בחד מינייהו], ולהכי אי לאו ק"ו אינה בכלל איסור ערוה דאחותו.

(ו) איסור לועג לרש והשמטת הרמב"ם בזה.

לא תאכלום כי שקץ הם (יא, מב)

איתא בנדה סא, ב ת"ר בגד שאבד בו כלאים וכו' עושה ממנו תכריכין למת, א"ר יוסף זאת אומרת מצות בטלות לעתיד לבא, א"ל אביי ואי תימא רב דימי והא א"ר מני א"ר ינאי לא שנו אלא לסופדו אבל לקוברו אסור, א"ל לאו איתמר עלה א"ר יוחנן אפילו לקוברו, וריו"ח לטעמיה דא"ר מאי דכתיב במתים חפשי כיון שמת אדם נעשה חפשי מן המצות.

ובתוס' (ד"ה אמר) מבואר דפי' דהא דקאמר דאסור לקוברו בבגד כלאים היינו משום שכשיעמוד לעתיד יעמוד במלבושו [כדאיתא בכתובות קיא, ב], ולריו"ח שרי משום דמצות בטלות לעתיד לבא.

אולם הרשב"א הקי' על פי' זה מהא דאיתא בפי' חלק במתים שהחיה יחזקאל שהניחו תפילין, והיינו דכשיחיו שוב יתחייבו בהמצות. ופי' הרשב"א וז"ל, ונ"ל, לעתיד לבא, משעת שמת קאמר, ולומר שאין החי מצוה על המת, כדרך שאמרו בקטנים (יבמות קיד, ב) לא תאכלום קרי ביה לא תאכלום להזהיר גדולים על הקטנים, וטעמא משום דכתיב במתים חפשי כיון שמת אדם נעשה חפשי מן המצות בשעת מיתתו וכו', והא דאקשינן לא שנו אלא לסופדו אבל לקוברו אסור, משום דשעטנו לא אסרה תורה אלא לבישה והעלאה דומיא דלבישה, וסופדו לכבוד בלחוד הוא, והוי דומיא דמוכרי כסות שמוכרין כדרך, אבל לקוברו הוי דומיא דלבישה, ולפיכך אסור למ"ד אינן בטלות. עכ"ל.

והריטב"א הקי' על פי' הרשב"א וז"ל, היאך יעלה על הדעת שיהא רב ינאי סובר שאע"פ שמת אדם או

ונראה דהא דפסק הרמב"ם דאסור להלך בביה"ק בתפילין וס"ת, אי"ז משום לועג לרש כלל, אלא הוא הלכה מדין בזיון התפילין שלא להלך בהם בבית הקברות. ומקור לדבריו נראה שהוא ממס' שמחות פי"ג, היה עובר בבית הקברות לא יהיו תפילין עליו ולא כתבי הקדש בידו, מפני שהוא דרך בזיון, [אמנם בהעמק שאלה ש' יד אות ו' כ' דהיינו בזיון למת, אבל נראה דהרמב"ם פי' כפשוטו דהוא בזיון לתפילין וכתבי הקודש]. ושמעתי מהגר"ש פ"ש שליט"א לבאר דס"ל להרמב"ם דבית הקברות דינו כבית הכסא לענין זה, ומשו"ה אף להתפלל ולעסוק בתורה שם אסור, אכן לא פסק כלל לדין לועג לרש, וכמשנ"ת דאפשר דהוא מידת חסידות.

וזהו דס"ל דיכול ליכנס בציצית לבית הקברות דאין הציצית חפצא דקדושה אלא חפצא דמצוה, וכמו שמותר ליכנס בהם בבית הכסא. ואתי שפיר מש"כ דמותר לעשות תכריכי המת מכלאים לפי שאין על המתים מצוה, ואף דלבישה כה"ג אסורה משום כלאים, וכמשנ"ת.

(ז) כהן הדיוט ביום משחתו וביום חינוכו.

ויקרא משה אל מישאל ואל אלצפן בני עזיאל דד אהרן ויאמר אליהם קרבו שאו את אחיכם מאת פני הקדש אל מחוץ למחנה (י, ד)

בדעת זקנים בעלי התוס' כתבו וז"ל, איתמר בתורת כהנים, מכאן שאין הכהנים מטמאין למתים, שהרי אלעזר ואיתמר לא נטמאו להם, ותימה, שהרי במקום אחר מצינו בפירוש שהכהנים מוזהרין על טומאת מת, דכתיב (להלן כא, א) "לנפש לא יטמא בעמיו", ועוד, אלעזר ואיתמר כהנים הדיוטים היו, ולמה לא נטמאו לאחיהם, וי"ל, דהא דקאמר "מכאן שהכהנים אין מטמאין למתים" היינו כהנים הדיוטים ביום משחתם שאין מטמאין לקרובים שיש להם דין כהנים גדולים, וכן פירש הרב בכור שור גבי "ראשיכם אל תפרעו" (פס' ו) דאע"ג דכהנים הדיוטים לא הוזהרו על פריעה ופרימה, דמטמאין הם לקרוביהן, ביום משחתם הרי הם ככהנים גדולים, ונראה לי דהיינו האי דקאמר בסיפיה דקרא (פס' ז) "כי שמן משחת ה' עליכם". עכ"ל.

וכי"כ החזקוני עה"פ "ובגדיכם אל תפרעו" (פס' ו) אע"פ שאתם הדיוטים הרי אתם היום ככהן גדול לזרות ובכהן גדול כתיב ואת ראשו לא יפרע וכו',

לחלק דדוקא בציצית שייך לועג לרש, משום דשקולה כנגד כל המצות].

והנה בברכות (יח, א) אי' אר"י כל הרואה המת ואינו מלווה עובר משום לועג לרש חרף עושהו, עוד אי' שם רב חייא ורב יונתן הוו שקלי ואזלי בבית הקברות, הוה קשדיא תכלתא דר"י, אי"ל ר"י דלייה כדי שלא יאמרו לאחר באין אצלנו ועכשיו מחרפין אותנו, ובשו"ע (יו"ד סי' שס"ז ס"ד) כי דהא נמי לועג לרש הוא, אבל הרמב"ם השמיט כל האי מילתא דאיסורא משום לועג לרש, ולא נזכר ברמב"ם איסור ליכנס לביה"ק בציצית, ועמד בזה בעינים למשפט, וביאר דאפשר דס"ל להרמב"ם דלועג לרש הוי רק מידת חסידות ולכך לא פסק לה.

ואי"כ מבואר היטב מה דסגי ליה להרמב"ם להתיר כלאים במת, משום דאין על המתים מצוה, שהרי לא פסק גם לענין ציצית איסור לועג לרש.

אלא דיש להקי' דהנה כי הרמב"ם פי"ד מה' אבל הי"ג וז"ל, לא יהלך אדם בתוך ד' אמות של קבר ותפילין בראשו וספר תורה בזרועו ולא יתפלל שם. עכ"ל. ובפשטות מקור ד' הרמב"ם מברכות יח, א דתניא לא יהלך אדם בבית הקברות ותפילין בראשו וספר תורה בזרועו וקורא, ואם עושה כן עובר משום לועג לרש חרף עושהו. וכ"ה בפ"ג הי"ט דאסור לעסוק בדברי תורה בפני המת או בבית הקברות.

מבואר לכאן דפסק הרמב"ם לדין לועג לרש וכמש"כ בנו"כ שם, והדרא קושיא לדוכתא, אמאי לא הביא איסור ליכנס בציצית בביה"ק משום לועג לרש, וגם מה דמבואר בדבריו דליכא לועג לרש בכלאים, צריך עיון.

והנראה בזה בעזה"י, דהנה הרמב"ם הלכות ס"ת (פ"י הי"ו) כי וז"ל, לא יאחוז אדם ספר תורה בזרועו ויכנס בו לבית המרחץ או לבית הכסא או לבית הקברות אע"פ שהוא כרוך במטפחת ונתון בתוך התיק שלו, ולא יקרא בו עד שירחיק ארבע אמות מן הקבר או מן המת או מבית הכסא, ולא יאחוז הספר כשהוא ערום, ואסור לישב על מטה שספר תורה עליה. עכ"ל. הנה כלל הרמב"ם איסור ליכנס לביה"ק בס"ת או בפני המת בהדי הלכות ביה"כ ומרחץ וכו' שהם מדין בזיון הס"ת. וכן בהל' תפילין (פ"ד הכ"ב כ"ג) הנכנס למרחץ וכו' חולץ תפילו וכו' לא יהלך אדם בבית הקברות ותפילין בראשו ואפי' בתוך ארבע אמות של מת או של קבר צריך לחלוץ תפילו עד שירחיק ארבע אמות, ולא ילבש אדם תפילין עד שיכסה ערותו וילבש בגדיו וכו', עכ"ל, הכא נמי כלל הרמב"ם איסור להלך בתפילין בהדי הלכות שהם משום בזיון התפילין.

ושוב מצאתי שכי"כ בס' מגילת ספר (לאוין רלד) ככל הדברים, דבדעת בעלי התוס' י"ל דה"ה לכל כהנים הדיוטים בעת זמן חינוכם שעולים להתחנך לעבוד עבודה הם חשובים ככי"ג, ופי' הטעם, שאינו מן הראוי ולא מסמנא מילתא דבזה היום שנתרבו ונתחנכו לעבוד עבודה שיטמאו למתים, והוסיף דלפמשי"כ הרמב"ם שהכהן עובדה בידו, הרי אם יטמא למתים לא יוכל להתחנך ז' ימים שהרי צריך להקריב המנחת חינוך בעצמו, וכי דבזה מתיישב קושיית הקרבן אהרן, דהתנו"כ כתב "מכאן אמרו" משמע דלדורות נמי נוהג דין זה שאינם נטמאים למתים, ולדבריהם דאיירי בכהן הדיוט ביום משיחתו, הרי אין שייך לדורות, שהרי לא נמשחו עוד כהנים הדיוטים כי אם כהנים גדולים, דאכן גם לדורות נוהג דין זה, וכמשנ"ת.

והנה הרמב"ן עמד לבאר מה שלא נטמאו אלעזר ואיתמר לאחיהם, וז"ל, והנה בני אהרן המשוחים, אע"פ שהם כהנים הדיוטים, עשה דינם בימי המלואים כדין כהן משוח מלחמה לדורות, שהוא אינו פורע ולא פורס ולא מיטמא לקרובים ככהן גדול (הוריות יב, ב) אבל אינו מקריב אוגן, וגם הם לא הקריבו באותו היום, כמו שדרשו (זבחים קסו, א) "הן היום הקריבו את חטאתם" (פס' יט) - וכי הם הקריבו שהם הדיוטות, אני הקרבתי שאני כהן גדול [והוסיף הרמב"ן, והנה בכל המקרה זה לא נתבטל דבר המילואים, שכבר קרבו הקרבנות, ולערב אכלו כולם הראוי לאכילה, ואפשר שיהיה זה נוהג כל ימיהם באלעזר ואיתמר שיהיה דינם כמשוח מלחמה, בעבור שנמשחו בשמן המשחה, ויהיה זה טעם "כי שמן משחת ה' עליהם"] עכ"ל.

ולדעת הרמב"ן דעשה דינם בימי המילואים [או כל ימיהם] כדין כהן משוח מלחמה, מבואר היטב מה שלא נטמאו לאחיהם נדב ואביהוא, ושלא פרעו ופרמו, ומה דלאידך גיסא לא היה דינם ככי"ג המקריב אוגן, והם לא יכלו להקריב באניעות, כמו שהביא הרמב"ן הגמ' בזבחים קא, א שאמר אהרן למשה שהוא הקריב שהוא ככי"ג ולא הם שהם אוגנים וכהן הדיוט אינו מקריב אוגן.

אולם לדעת בעלי התוס' דנקטו דכהנים ביום משיחתם דינם ככהנים גדולים, ופירשו דזהו הנאמר בתנו"כ שלא יכלו ליטמא לאחיהם, וכן מה שלא פרעו ופרמו, צ"ב, דאם דינם ככי"ג אמאי לא יכלו להקריב אוגנים, הלא ככי"ג מקריב אוגן.

אכן להנתבאר, וכמבואר מדברי התנו"כ מיניה וביה דאין דינם ככי"ג לגמרי, דהתנו"כ דקאי בכהנים ביום משיחתם ולא כתב התנו"כ שהם "ככהנים גדולים" רק "שאין הכהנים מטמאין למתים" דרק להנהגה

עכ"ל. [ובדבריו לא הזכיר טעם זה שהוא יום "משיחתם"].

ובקרבן אהרן על התנו"כ הביא פי' הדעת זקנים (בשם "חידושי צרפתי") דמשי"כ התנו"כ "מכאן שאין הכהנים מטמאין למתים" היינו כהנים הדיוטים ביום משיחתם, והקשה על דבריהם, חדא, שהוא דוחק, דא"כ יום המשיחה שהוא עיקר הדבר כאן חסר מן הספר, ועוד, דהתנו"כ כתב "מכאן אמרו" משמע דלדורות נמי נוהג דין זה שאינם נטמאים למתים, ולדבריהם דאיירי בכהן הדיוט ביום משיחתו, הרי אין שייך לדורות, שהרי לא נמשחו עוד כהנים הדיוטים כי אם כהנים גדולים.

ונראה בס"ד די"ל בזה, דאמנם לדורות לא נמשחו כהנים הדיוטים, אולם דין זה שייך ביום חינוך כהן הדיוט לעבודה, דהנה מצינו שנוהג בכהן הדיוט ביום חינוכו דין כהן גדול בכל יום, והוא בהקרבת עשירית האיפה, דהנה במנחות נא, ב אקרא דפי' צו (ו, טו) "זה קרבן אהרן ובניו אשר יקריבו לה' ביום המשח אותו עשירית האיפה וגו'" ילפי' דמה שנאמר "ובניו" דאף ההדיוטות מקריבין עשירית האיפה ביום שהיו מתחנכין לעבודה, וכהן גדול בכל יום, והובא ברש"י שם ועיי"ש פ' המקרא. והרמב"ם פ"ה מכה"מ הט"ז כ' וז"ל, אין הכהן עובד תחילה וכן כהן גדול אינו עובד תחילה עד שיביא עשירית האיפה משלו ועובדה בידו, שנאמר זה קרבן אהרן ובניו אשר יקריבו לה' ביום המשח אותו, עכ"ל, ובה"י כ' הרמב"ם דעשירית האיפה שמקריב כהן הדיוט לחינוכו, וכן ככי"ג לחינוכו לכהונה גדולה וכן חביתני ככי"ג שהקריב בכל יום מעשה שלשתן שוה.

נמצא דאכן נוהג בכהן הדיוט ביום חינוכו לעבודה תחילה, שמביא מנחת ככי"ג שבכל יום, ובפסוק שנאמר הציווי בו נאמר גם המצוה לכה"ד ביום חינוכו, ואף דבקרא נאמר "ביום המשח אותו", אינו תלוי במשיחה, אלא בתחילת עבודתו, בין כהן הדיוט, ובין ככי"ג בזמן שלא היה שמן המשחה, ולפי"ז יתכן לומר לדעת בעלי התוס', דגם האיסור לטמא למתים, נוהג בו ביום חינוכו, ואף אם לא נמשח בשמן המשחה, וא"כ הוי שפיר כתב התנו"כ בלשון "מכאן שאין כהנים מטמאין וכו'" דגם לדורות נוהג דין זה, ובפרט יכוננו הדברים בדברי החזקוני שלא הזכיר שהוא יום משיחתם, וכי "היום אתם ככהן גדול לדורות" דתלוי בתחילת וחינוך לעבודה כמשנ"ת.

ובהטעמת הדברים י"ל דביום חינוך לעבודה הכהונה, אשר ממנה יכול להמשך ולגדול אל כהונה גדולה, יש לנהוג בדיני וניהוגי כהן גדול, וזה במנחת החינוך ושלא לטמא למתים ופריעה ופרימה.

אולם המהרש"א שם מבאר כך: "יש לומר כפשוטו, שמטבע שלה יוצא בכל העולם כולו, שכן דרך המלכים שמטבע שלהם יוצא עד מקום ממשלתם". איזה מטבע יוצא בכל העולם כולו? הדולר. מלבד זאת שרוב העסקאות שנעשות בעולם נעשות במטבע זו. הרי בפועל שטר הדולר ניתן לפריטה בכל מקום בעולם, הרבה יותר לאין ערוך ממטבעות אחרים. הרי אומר שבימינו התואר רומי אמור להינתן לארה"ב, שהיא המדינה הגדולה והמובילה במאמיני הנצרות, היא זו שעונה לתואר "טבעה יצא בכל העולם", הן במשמעות הפשוטה שכל העולם מכיר בעליונותה, עד שלא אחת מכנים אותה "השוטר של העולם", והן לביאורו של המהרש"א, המטבע שלה, הדולר, יוצא בכל העולם כולו.

במקביל, במסכת גיטין דף פ,א. מוגדרת מלכות הרומיים כ"מלכות שאינה הוגנת". מבארת הגמרא שהיא נקראת כך כי "אין לה לא כתב ולא לשון". התוס' ישנים במסכת יבמות צא,ב. מבארים שודאי בני רומי מדברים בשפה מסוימת, אבל זו אינה שפה שלהם, אלא היא לקוחה מעמים אחרים. רוסי מדבר ברוסית, צרפתי בצרפתית, ספרדי בספרדית, אבל האם מישהו מכיר את השפה האמריקאית? אמריקאי אינו מדבר באמריקאית, הוא מדבר באנגלית. שפה שכשמה לקוחה במוצהר מאנגליה (והיא מורכבת מצירוף של ארבע שפות). המסקנה היא: מלכות רומי שטבעה ומטבעה יוצא בכל העולם ואין לה שפה משל עצמה = ארה"ב של ימינו.

חשוב מאד שנכיר גם את פרס. כאן המלאכה קלה מאד, פרס זו איראן של ימינו, המוגדרת בפירוש בפרסומיה ובדיבוריה וגם בקרב כל סובביה בתואר: פרס.

במסכת עבודה זרה דף ב,א. מתארת הגמרא אירוע שיתקיים לעתיד לבוא כשיבוא המשיח: הקב"ה יחזיק ספר תורה בידו ויאמר שמי שעסק בה יבוא ויטול שכרו. מיד מתקבצים להם כל אומות העולם ואומרים שהם עסקו בה, או לפחות דאגו ליהודים שיוכלו לעסוק בתורה. הקב"ה יאמר להם להכנס לפי הסדר, מבארת הגמרא: המלכות הראשונה שתיכנס זו מלכות רומי. ולמה? מפני שהיא חשובה. שכך אמר ר' יוחנן דלעיל

זו דינם כן, וכן י"ל דפריעה ופרימה שוה בזה לטומאה, והביאור, דביום משחתם ניתן להם דינים לנהוג בדיני כהן גדול, אבל לא נעשו בעצמם כהן גדול ביום זה, ולכן אף כי אסורים ליטמא לקרובים ולפרוע ולפרוס, מ"מ אין הם כ"ג ממש המקריב און.

מהגה"ח רבי פינחס זלצמן שליט"א

ראש כולל ש"ס "זרע שמשון"
באסטאן ביתר עילית.

(ח) "יקרים מפז"

פרשת שמיני-החודש. השראת השכינה בעם ישראל. דרשו חז"ל שאותו היום היתה שמחה לפני הקב"ה כיום שנבראו שמים וארץ, משום שהקב"ה שמח בהשראת השכינה בעולמנו זה. בפרשתינו נתבארו ארבעת בעלי חיים הטמאים גמל ארנבת שפן חזיר, דרשו חז"ל שחיות אלו מרמזות לד' גליות. ובמדרש: 'ואת החזיר זו מלכות אדום שעתידה להחזיר מלכות לבעליה', כלומר לעם ישראל. ובמקום אחר איתא במדרש 'זו פרס'. פלאי פלאות: לפני 1800 שנה אומרים לנו חז"ל שבסוף הימים תהיינה שתי מלכויות גדולות, אדום ופרס ומהן תחזור מלכות לישראל. נעתיק כאן חלק מהמאמר שפרסמנו בעבר, הנקרא "חז"ל עדיף מנביא", (מופיע בליווי המחשות בקול הלשון). והרוצה יוכל לקבלו במייל

p0504102192@gmail.com

רומי, שכאמור במקורה היא רומא שבאיטליה, הפכה לתואר למרכז העניינים של המאמינים בדת הנוצרית, גם כאשר המיקום הגאוגרפי שלה הועתק למקומות אחרים. כך כותב היעב"ץ שהתואר רומי ניתן לעיר הגדולה והמרכזית של המאמינים בדת שמקורה ברומא.

לצורך בירור הגדרת המקום ששמו רומי בימינו, נשתמש בשני ראיות עיקריות. במסכת עבודה זרה דף ב,א. בקטע שמיד נרחיב בו, מבואר שרומי שתהיה קיימת בסמוך לזמן הגאולה "טבעה יצא בכל העולם כולו". בפשטות הכוונה שידעו ממנה בכל העולם, כמשמעות הפשוטה של משפט זה בימינו.

בספר ישעיהו סו,ה. מופיע הפסוק הבא:
 "שִׁמְעוּ דְבַר ה' הַחֲרָדִים אֶל דְּבָרוֹ אֲמָרוּ
 אַחֲיֵיכֶם שְׁנֵאֵיכֶם מְנַדִּיכֶם לְמַעַן שְׁמִי יִכְבֵּד ה'
 וְנִרְאָה בְּשִׁמְחַתְּכֶם וְהֵם יִבְשׁוּ". זוהי הפעם
 היחידה בתנ"ך שהמילה מופיעה בצורה כזו,
 מילה בעלת צליל מוכר מאד בימינו. מבארת
 הגמרא בבא מציעא לג,ב: "דרש רבי יהודה
 ברבי אלעאי מאי דכתיב שמעו דבר ה'
 החרדים אל דברו, אלו תלמידי חכמים.
 [אמרו] אחיכם אלו בעלי מקרא. שונאיכם אלו
 בעלי משנה. מנדיכם אלו עמי הארץ (רש"י):
 שתלמידי חכמים שנואים ומתועבין להן).
 שמא תאמר פסק סברס ובטל סיכויס, תלמוד
 לומר, ונראה בשמחתכם. שמא תאמר ישראל
 יבושו, תלמוד לומר והם יבושו, נכרים יבושו
 וישראל ישמחו".

מבואר בדברי הגמרא שיבוא זמן שתהיה
 קבוצה שתקרא 'חרדים' והם יהיו משוקצים
 בעיני עמי הארץ, אולם בסופו של דבר גם עמי
 הארץ יהיו שותפים לשמחה כשיצאו מהגלות.

חז"ל הקדושים שראו את כל אשר נעשה
 אומרים לנו במפורש מה חובתינו בזמן זה:
 "אמר ר' יוחאי בשלשה דברים מאסו
 ישראל בימי רחבעם, במלכות שמים, במלכות
 בית דוד, ובבנין בית המקדש".

אמר רבי שמעון בן מנסיא אין מראין סימן
 גאולה לישראל עד שישובו ויבקשו שלשתן. אז
 זה התפקיד שלנו כעת. לא לבקש רק את
 השגרה ושהצבא ינצח בעזה, אלא את מלכות
 השם יתברך בעולם, את מלכות בית דוד ואת
 בנין בית המקדש. כי כבר הגיע הזמן
 שלרבש"ע יהיה בית, וגם הוא 'כביכול' יחזור
 לשגרה. "אחר ישובו בני ישראל וביקשו את ד'
 א-להיהם ואת דויד מלכם ופחדו אל ה' ואל
 טובו באחרית הימים".

שרומי הכי חשובה משום שטבעה יצא בכל
 העולם כולו. לא נכנס כאן לאריכות הדברים
 בגמרא, אך הקב"ה לא יקבל את דבריה של
 מלכות רומי, והיא יוצאת בפחי נפש. מיד
 אחריה נכנסת מלכות פרס. ולמה דווקא היא?
 עונה הגמרא: כי היא המלכות החשובה אחרי
 מלכות רומי. הבה ונבדוק את הנתונים, איזו
 מדינה מצפצפת במוצהר על ארצות הברית?
 איזו מדינה עושה ככל העולה על רוחה?
 איראן!!! אפילו צפון קוריאה לא מצפצפת כך,
 היא מנסה לבוא להסדרים וכו', המדינה
 היחידה שקוראת לארה"ב בריש גלי "השטן
 הגדול", זו איראן, פרס. גם פרס טוענת שכל
 מטרתה היתה לצורך לימוד התורה (כן, גם
 פיתוח הגרעין היה כנראה לצורך זה), וכמובן
 שגם את דבריה, הקב"ה אינו מקבל. שואלת
 הגמרא, מדוע מבין כל אומות העולם,
 מוזכרות שם רק שתי אומות אלו. וכאן מגיע
 משפט קצר, אך מדהים בעוצמתו: "משום
 דהנך משכי במלכותיהו עד דאתי משיחא", שתי
 מלכויות אלו תמשך מלכותן עד שיבוא המשיח.

בהו בישראל ואנן לא שעבדנו בישראל מאי שנא הני
 הני דלא חשיבי להו משום דהנך משכי במלכותיהו
 תלמוד בבלי - ערוך והדר - עמוד מס 15 כה עבודה זרה תלמוד
 בבלי הודפס ע"י תכנת אוצר החכמה

מאז שמשפט זה נכתב, חלפו להם יותר מ-1500
 שנה, עמים ומעצמות קמו ונפלו ואחרים קמו
 תחתיהן, העולם הפך את פניו פעמים רבות,
 אולם שתי אומות מלכותן נמשכת, ותמשך עד
 שיבוא המשיח: רומי ופרס. רק תורת אמת
 כתורתנו הנצחית, יכולה להתחייב על משפט
 שכזה.

ונעתיק עוד קטע השייך לדף היומי של יום
 שני בשבוע זה, בדיוק ביום בו החליטה
 מערכת המשפט בישראל כי לומדי התורה הם
 מפרי חוק ומשתמטים:

"נחשבה" - הגאון מורנו רבי יחיאל הלוי נוביק שליט"א ר"ב "דעת יוסף" אשדוד

"נחשבה" - הגאון רבי יחיאל הלוי נוביק שליט"א

כבודו מלא עולם

זה הדבר אשר ציחה ה' תעשו וירא אליכם כבוד ה'.

הנה איננו מבינים מהו כבוד ה', אבל אולי אנו מבינים מעט מהו כבוד. וגם אנו מבינים שכאשר אדם
 מכבד אדם חשוב באותו כבוד שהוא מכבד את האיש ההמוני, הלא לא לכבוד יחשב לאיש החשוב,
 ועל כן כאשר באים לכבד את החשוב צריך לחשוב היטב ולהשקיע מאמץ לכבדו כראוי והגון לו. וכן

מצינו שהמלך אחשורוש אמר להמון מזה לעשות באיש אשר המלך חפץ ביקרו, והיינו בכבודו. דהלא איש כזה יש לכבדו מאד, ועל כן יש להתבונן ולהתכונן לדעת כיצד יש לכבדו כראוי.

והנה על אחת כמה וכמה עד אין מספר, למלך הכבוד, דהלא אין שיעור לכבודו, כי מלא כל הארץ כבודו, וכבודו מלא עולם. וכאן חולכים דור המדבר לזכות שיראה אליהם כבוד ה'. ונשאלת השאלה כיצד זוכים. אמנם בחז"ל ישנה התשובה שכך אמרו בתורת כהנים, זה הדבר אשר ציוה ה' תעשו וירא אליכם כבוד ה', אותו יצר הרע העבירו מליבכם. והביאור בזה, כי באמת הקדוש ברוך הוא מלא כל הארץ כבודו, וכבודו מלא עולם, ורק אנו צריכים להיות ראויים לזכות לראות כבודו. אמנם היצר הרע הוא המסמא עינינו, ואם רק נעבירו מיד יראה עלינו כבודו ואת גדלו. וזה הכלל, כי צריך להסיר ממוסום הלב וטפשותו ומיד נזכה לראות כבוד ה', והיכן שאנו זזים נראהו עין בעין.

והנה ידוע שישנם ציורים שרואים אותם בצורה מסוימת, וכאשר מתרכזים רואים משתו אחר. וכמו כן גם בעולם הזה אם מתרכזים רואים דברים אחרים, והמשל כי בשטחיות לא רואים אמונה, אבל כאשר מתרכזים ומתבוננים זוכים ורואים איך שכל הבריאה מלאה בהשגחת השם יתברך ומלא כל הארץ כבודו. והנה הקב"ה עוזר לאדם בהכל, ועושה עמו נפלאות והאדם אינו מכיר, מפני שאיננו מתבונן ומתרכז, ומפני שחסר הוא המבט הנכון לראות מזה שקורה עמו בעין נכונה, והדברים ידועים לעין משכיל ע"ד אמת.

והנה כאשר עם ישראל זכה לנס פורים, אזי התחילו להבין אחרת גם את ניסי יציאת מצרים. וכמו כן כאשר אנו מתבוננים לפסח, עלינו להיזכר בנס פורים ובלימודים שלמדנו משם. וכאשר זוכים לזה הלא מקבלים התורה באהבה מרצון ואפילו החוקים, כי מבינים שהקב"ה בורא הכל וכמו שאומרים שהכל ברא לכבודו, ואגב ברור שאם את הכל ברא לכבודו, הרי בהכל אפשר לראות את כבודו, ולכן אין אנו מחפשים להבין החוקים, כי סומכים אנו על הבורא, ומדוע נצטרך לדעת הטעמים, ואמנם אף שחכו ממתקים אבל מזה נדע שכולו מחמדים. ועל כן ממחית עמלק מקבלים פרשת פרה, ומבינים שאין התורה

"בזמננו" (בעין הסערה)

דרמה מדהימה עם מסר חד מאד!

פרק נ"א "עם ילדים אוכלים רק קוגל"

מעבר למסך: הבהרות רבות על הנסתר בפרק האחרון:

זכריה תנעמי מבכירי המוסד מעוניין לגייס את רב סרן שלמה לוי לשעבר קצין מצטיין בסיירת מטכ"ל לשורות המוסד הישראלי, הוא קיבל עליו ידיעות מאנשים מהימנים כי הוא בעל כישורים מיוחדים בתחום פיצוח בעיות סבוכות מאד, מלבד החוש השישי בו חונן, תחום נדיר ביותר ונצרך מאד.

מחלוקת שנויה בין הבכירים לאיזה תחום יגייסוהו.

מ. אחד מהבכירים שממונה על זכריה סבור שצריכים לגייס את שלמה לעבודות שטח, כפי שמגייסים את יתר הסוכנים. אך זכריה תנעמי סבור שזה בזבוז משאבים, הוא טוב יותר בעבודה משרדית שדורשת ריכוז גבוה בפיצוח בעיות סבוכות, את חילוקי הדעות נראה בפרק הזה.

ובזירה האמריקאית ישנה סערת רוחות קשה. פיליפ ובניו לא מנסים להמתין לישיבת ההנהלה כדי לפטר את פסח שולביץ בצורה חוקית רשמית. אין להם את הזמן לזה, או יותר נכון הם לא משוכנעים כי תהיה להם את היכולת לזה, הם מקדימים לפרסם מודעת פיטורין של פסח שולביץ, כביכול הוא מעצמו מתפטר, ההנהלה מקבלת בצער רב את ההודעה ומאחלת לגבאי המיתולוגי הצלחה בכל מעשה ידיו בהמשך דרכו.

פסח שלא מיודע לכל הטריק מגיע בערב שבת לתפילה, הוא קורא את המודעה בלוח המודעות ודמו קופא בעורקיו. לתרגיל כזה לא ציפה, הוא נבוך כולו ולא יודע איך להגיב, הוא מעדיף לברוח אל ביתו ובלבד שלא יתבזה בפני הקהילה. את המחזה הזה לא פספס שלומי ציער מתפלל חדש בבית הכנסת שבוחש בכל מיני קדירות כמובן במסתרים, שלומי הוא צעיר ישראלי שהתחתן עם בתו של לוקה ברונפמן מעשירי הקהילה, שידוך מוזר מאד, איש לא מבין איך לוקה אדם אמיד ומכובד מחתן את בתו חבצלת מוכשרת ביותר עם כזה עוף משונה.

איש מהם לא יודע שלוקה מסתיר סיפור קשה מאד של גן פגום האחראי על טרשת נפוצה שעלולה לתקוף בשנות ה-45 את נושא הגן, לכן אינו מוכן לחתן אותה עם מקרה רגיל, אבל שלומי שהוא מקרה קשה של אדם חסר שליטה על הפה שמתגלגל בכל כיוון ופוגע בכל מי שמקלע בדרכו נראה לו מתאים הוא לא מפחד מהפה המתגלגל כי חבצלת יודעת לצלוף היטב במי שפוגע בה.

שלומי שחסר תעסוקה לא יכול לשבת במקום אחד, הוא חייב להסתובב בכל בית הכנסת וכך אגב השיטוט חסר התכלית הוא מוצא את הבשורה הנעימה, הוא קולט את פסח קורא את המודעה ונעלם חיש מהר לביתו, שלומי בעל מוח חריף מצרף נתונים, הוא מבין שפסח לא התפטר מרצונו אלא התפטר, הרקע פשוט ביותר, פסח חולל שינויים מופלגים בבניין בית הכנסת בלי לבקש רשות, הוא העביר את עזרת הנשים לגלריה העליונה.

שלומי לא צריך "מורה דרך" להבנת המקרא, הוא קורא יותר מהר מכולם ומצרף נתונים. המסקנה: אויביו הקבועים ניצלו את הסיטואציה החדשה כדי לפטר את שנואם בנפש, שלומי מחליט כי למען העניין עליו להתייצב לצידו של פסח, כדי לעורר בלגן רציני במקום. הוא מפיץ חיש מהר את הסיפור וכך נוצר זעם גדול על הנשיא שעשה מעשה שלא יעשה. מאחורי הקלעים הוא מעודד את פסח לשוב לבית הכנסת וליטול את המושכות הוא יארגן מערכת בחירה מהירה ובכך יכבוש את ההנהגה בלי פוצה פה ומצפצף.

לאחר כיבוש ההנהגה ברוב מוחץ, קרוב ל-70% בחרו עבורו. עובר פסח לשלב השני, הוא מרים טלפון לדודי ומזמין אותו להיות חזן לקראת השנה החדשה. דודי שלא ידע משום דבר לא מבין מה קורה כאן אבל הוא נזהר מאד ולא מסגיר לפסח כי צילה לא דיברה עמו מאומה, הוא מוביל שיחה עניינית עם פסח ומודיע לו כי הוא לא חותם על חוזה בלי הסכמת רב שלמה והוריו, הוא גם מודיע לו שלא יופיע במקומות נוספים מלבד בית הכנסת במוצאי סליחות וימים נוראים.

פסח מבין כי דודי ואשתו הם אגוז קשה לפיצוח הוא מבקש מדודי שלא ימשוך את העניין יותר משבועיים.

~~~~~

צילה חזרה באותו לילה מאוחר מאד, אבל דודי המתין לה כדי לעדכן אותה בפרטים. צילה שמעה את הסיפור ברוב קשב, היא לא מיהרה להגיב, כדרכה לעכל נתונים, רק אחרי כן לומר את מה שיש לה לומר אם בכלל.

אחרי שתיקה ארוכה אמרה לו: דודי אני צריכה לישון על זה לילה, אחרי כן אומר את מה שאני חושבת"

דודי הכיר את טבעה, זה אמר שיש לה הרבה מה לומר, אבל היא מתלבטת איך לומר. הוא העדיף לשתוק, הוא כבר למד שאת צילה לא משנים, עדיף לזרום איתה ולא מולה.

רק אחרי יומיים פצתה צילה את פיה.

"דודי טוב מאד הייתה התגובה שלך לפסח, זה היה מאד קולגיאלי (חברי) הוא לא צריך לדעת שלא העברתי לך נתונים. עכשיו אבהיר את עצמי מולך. כשאותו פסח הרים אלי טלפון, זה היה מזמן, למעלה מחודשיים, ראשית הוא התנצל על מה שאירע, הוא סיפר על איזה חזן שהיה עמו ששכנע אותו לעשות את התרגיל, כדי לבדוק עד כמה אתה חזק מולם, הלה חשב שיצליח להביא אותך בסכום כסף די קטן כשתראה להם את התלהבותך, אבל אתה הראית להם שאתה לא ילדון קטן והם נאלצו לקחת חזן שהיה קטן ממך בהרבה, לאחר הופעה אחת נוכחו לדעת שהוא לא מספק את הסחורה.

פסח החליט שאין ברירה אלא לפנות אליך בנפרד ולהתנצל על מה שאירע, הוא ביקש לחתום איתך חוזה לכמה שנים. אבל אני העמדתי אותו במקום, הסברתי לו שאנחנו לא רצים לעשות חוזה לפני שאנו בודקים אם זה עומד במערכת התנאים שהציבו לנו הרבנים שהתייעצנו עמם.

הוא שמע את התנאים שהיו די נוקשים, לרגע היה נראה שהוא נבוכ לחלוטין, אבל הוא התאושש במהירות מדהימה, עד שכבר לא ידעתי, אם מה שאמר זה אלתור של רגע, או שבאמת הוא רציני. לבסוף אמרתי לו שאם יעמוד בכל מערכת התנאים הוא יסדר חוזה לשנה אחת, אחר כך נבדוק את הנושא, כל שנה בפני עצמה. גם לזה הסכים, אבל היה נראה שהוא די מאוכזב.

לא ידעתי להחליט, אז החלטתי להשאיר את זה באויר, מה יש לי לספר לך אם זה לא רציני, חשבתי לעצמי שברגע שיחזור אלי אעדכן אותך בכל הפרטים ויחד נחליט מה עושים למעשה. אבל הוא ניתק מגע הבנתי שכנראה שנבהל מהתנאים, הוא לא מסוגל לספק את הסחורה, לכן לא סיפרתי לך מה שקרה.

אבל עתה שפנה אליך נראה שמשוהו קרה שם, כנראה היה שם ויכוח קשה שלבסוף הוכרע לטובתו, אם כך נסכם כפי שאמרת לו, אני אדבר עם רב שלמה שלנו ונספר לו על כל מה שקורה, אם יאמר שהכל נראה לו כשורה, אז ניסע לשבת אל הוריק, אתה תספר להם על כל מה שקרה ותבקש את ברכת הדרך, זה יהיה מכובד מאד, לא דרך טלפון בחטיפה אלא ממש התייעצות ובקשת ברכת הדרך, אני מאמינה שאם רב שלמה יאמץ את התוכנית גם הוריק יאשרו זאת.

הדברים מצאו חן בעיני דודי, הוא נהנה שתמיד ידעה לעשות את הכל בחכמה ונזהרה מאד בכבודו.

עוד באותו ערב נסע לבני ברק כדי להתייעץ עם רב שלמה, הוא סיפר לו את כל הדברים כהווייתם, רב שלמה חקך בדעתו משך למעלה משעה, אם יש ממש בדברי פסח שולביץ, אם לא החביא איזה טריק ערמומי כדי להוציא את ה"כ" מדודי, הוא חן בכל הצדדים עד שהשתכנע שפסח לא מערים אלא עשה כפי הסיכום של צילה, אי אפשר לדעת את כל העניין עד שלא יראו זאת מקרוב, לכן יש מקום להסתכן ולאשר פעם אחת, אבל לתהות היטב על הקנקן, אם הכל יעבור בשלום ואין שום שינויים יש מקום לדון אחרי כן על שנה נוספת, כל שנה צריכים לבדוק זאת מחדש, אין ניתן אוקיי מראש.

***

שלמה החליט שעליו לספר לסימה על השיחה המוזרה ולבקש את רשותה להיפגש.

באותו ערב נודע לסימה לראשונה על הקשיים הרבים אותם עובר שלמה בפרנסה, מיום ליום מתגברים הקשיים בהחזקת החנות, עד עתה לא רצה לספר לה על כך, אבל עתה קרה דבר שמחייב אותו לחשוב על שינוי.

הוא סיפר לה על אותו זכריה תנעמי שנכנס לחנות כביכול לקנות שעון, אבל מרגע לרגע הבין שלמה שהוא לא מחפש את השעון אלא את השען. לאחר שבילה זמן רב בחנות בלי להכריע הביא לו כרטיס ביקור על שמו ובו מס' טלפון, הוא ביקש ממנו ליצור קשר למספר הזה, יש לו מה לשמוע וזה יהיה ממש לטובתו.

בערב כשיצר את השיחה הבין שהוא הגיע למישהו מאד חשוב שאינו יכול להזדהות בשמו המלא, הוא לא יכול לדבר עמו בטלפון כי זו שיחה מאד חשובה ונתונה לחיסיון, לפיכך הוא מבקש להיפגש עמו במקום מסוים שיתואם רק ממש לפני הפגישה.

"השיחה נותקה בלי שאוכל להגיב על כך, יש לי השערה אבל לא כדאי להסתכן" אמר שלמה.

סימה שותקת, היא לא יודעת איך להגיב אם בכלל. היא רומזת לשלמה שימשיך ויאמר את כל מה שיש לו לומר אולי תדע מה לומר לו על כך.

שלמה שמח שלא קטעה אותו, הוא שאל את רשותה להיפגש עם אותו אדם מסתורי לשמוע מה יש לו להציע לו, ברור שזה נוגע לביטחון המדינה, אחרת לא הייתה השיחה כה מסתורית, לבו אומר לו שמדובר באחד ממוסדות השירות החשאי של ישראל, עד כמה שידוע לו הם משלמים משכורות טובות, אולי כדאי לקבל הצעה כזו, בשל יכולותיו הצבאיות, הוא יתנה את זה עם שמירת הסדרים שלו בלימוד, יתכן מאד שזה יעזור לו להתמודד עם קשיי הפרנסה.

סימה שתקה, אבל על פניה ניכרו אותות של חוסר נחת מהמשך השיחה.

שלמה קלט היטב כי לסימה אין הדבר נוח בכלל, הוא לא מוכן לעשות צעד אחד בלי הסכמתה של סימה, אם היא לא מעוניינת הוא לא ירים טלפון.

סימה הבינה ששלמה מחכה למוצא פיה, היא שקלה היטב את דבריה, היא לא רוצה לגרום לשלמה צער, אבל היא חייבת להגיב על תוכנית מסוכנת מעין זאת.

"שלמה אתה יודע היטב שאני לא רוצה שתתערבב עם אנשים שרחוקים מאתנו ת"ק פרסאות, מאד רצייתי שתלמד כל היום ואני אעשה הכל לפרנסתנו, אבל הבנתי שאי אפשר רק במשכורת שלי לפרנס את הבית, הסכמתי לעבודה כמו שענות בה אתה עצמאי לעצמך ולא מתחכך עם כל מיני אנשים שלא מתאימים לרוחנו. אבל עתה אני מבינה שקשה לך בפרנסה, החנות לא עונה על הצרכים, את זה אני מוכנה לשמוע, אבל אני לא יכולה להסכים שתלך לעבוד עם אנשים שרחוקים מאתנו וישפיעו מאד על אוירת הבית.

"אבל ראית שהייתי שנים רבות בצבא ולא הושפעתי לרעה, למה עכשיו את כל כך חוששת?"

"אל תאמין בעצמך עד יום מותך" נאמר בדברי חכמינו, על גדולים מאתנו מדובר, לא כ"ש אנו הקטנים.

"אני יכול לשאול שאלה סקרנית מאד" הגיב שלמה בעדינות.

"בהחלט כן"

"למה על עצמך את לא חוששת? הרי אתה עובדת עם החילונים שנים רבות ומחנכת את הבית שלנו, למה עלייך את לא חוששת רק עלי?"

"יפה שאלת ובאמת זה לא פשוט מה שאני עושה, אבל אני סיגלתי לעצמי תכונה שלך אין אותה, אני אטומה לחלוטין לסובב אותי, פשוט עציץ נוסף. אבל העבודה שלך אינה כזו, אם תהיה עציץ תפוסט על המקום, אתה חייב להיות מעורב עד מעבר לאוזניים וכאן זה סיפור אחר".

"את צודקת לחלוטין, אבל יש לי רעיון אם תאמרי לא, לא איפגש".

"הבה אשמע מה הרעיון".

"אני אשמע את כל מה שיש לו להציע, אומר לו שאני עובד איתם רק מהחנות שלי, כלומר החנות שלי תשמש אותי כשען ואם יש תוכניות אקבל אותם מתוך החנות, אין לי עסק מחוץ למקום, כל מה שאעשה זה יהיה לנתח ולהגיב על כל מיני הצעות שיש להם, אבל הכל רק מתוך כותלי החנות. במידה וזו ההצעה האם תסכימי?"

"זה כבר משהו אחר, אם כך אני מברכת אותך שתצליח בכל מעשיך".

***

הטלפון הבא עם שלמה התקיים יומיים אחרי כן, האיש המסתורי תיאם עם שלמה להיפגש במסעדת הדגים "בני" ברחוב מסילת ישרים פינת בצלאל, מסעדת דגים זו הייתה מאד יוקרתית, רק אנשים שהייתה מצויה בכיסם יותר מפרוטה אחת [וכמה שיותר עדיף] היו מתארחים במקום.

שלמה לא היה יכול להרשות לעצמו ביקור כזה, לא בגלל המחיר המיוחד שנטלו, אלא בעיקר בשל הכשרות שם שהייתה די בדיעבד, אך עתה שהוזמן נקרע בין הריחות החזקים שהתפשטו מהמטבח עד למרחקים, לבין הזהירות, לא לאכול במקום שלא עומד בכל התנאים שקובעת ההלכה.

שלמה מאז ומתמיד לא אכל רק במקומות שהיו כשרים למהדרין, עתה שהיה נשוי עם בת צדקנית לבית טביב החמיר יותר ויותר בענייני הכשרות, הוא נאלץ לדחות את ההזמנה עבורו בתנועה נמרצת, הוא הסתפק בכוס מים קרים בכוס שהביא עמו מבתו. הוא הציץ לכל עבר ממתין לראות מי זה שאמור להיפגש עמו.

שעה ארוכה המתין לראות מי הזמין את הארוחה, אבל אין כל זכר, השעה נקבעה ל-5 אחה"צ, הוא הודיע מפורשות בטלפון לאיש שהיה אמור לפגשו כי בשעה 6:15 הוא חייב לעזוב את המקום, עליו לנסוע לבית ישראל כדי ללמוד עם החברותא שלו, אין בזה הנחות, עליו לדעת כי שעות הלימוד שלו הן קודש, לא משנה אם אכל או לא אכל, בשעה 6:30 עליו להיות במקום, הוא חייב להיות מוכן לחברותא שלו שהוא פלפלן עצום ואי אפשר ללמוד איתו בלי לעשות הכנה של עשר עשרים דקות.

רק בשעה 5:45 הגיעו שניים במקום אחד, הם התיישבו בצד השני של השולחן, היה סימן זהות מסוים אותו ענד שלמה על חולצתו לפיה יוכל לזהות אותו. אבל עתה הכל חרג ממה שסוכם, השעה וכמות הנוכחים, אדם אחד ותו לא. נראה שזה נעשה במתכוון כדי לבחון אותו איך יגיב.

שלמה היה קר כקרח, הוא לא הגיב אפילו במנוח עפעף קל על השינויים המופלגים, ידיו היו שלובות בנחת, ממתין לשמוע מה בפיהם.

אבל נראה שגם הם קיבלו הנחיה לא לדבר, היה כאן מבחן עצבים, מי יניח עפעף ראשון. אך הם טעו בשלמה, הוא ישב שליו לחלוטין, הוא לא פזל לכיוון השעון לרמוז להם כי השעה מתאחרת לה ויש סיכום ברור. אך גם הם ישבו בשקט מוחלט, הם ישבו בפניה שקטה לחלוטין שנבררה בעיון קפדני כדי שאיש לא יפזול ויתמה על המחזה המוזר.

בשעה 6:15 קם שלמה בלי להתנצל ובלי להביע תמיהה על המשחק המוזר שהתרחש, הוא כבר שילם למלצר בעת ההזמנה על כוס המים הצלולים שביקש, הוא חש עצמו משוחרר לצאת מהמסעדה.

שני הבוחנים היו הפעם בהלם, הם שיחקו את המשחק הזה מספר פעמים, כדי לבחון את עצבי המוזמן, תמיד הייתה ידם על העליונה, ברגע מסוים נכנע המוזמן והגיב בצורה מסוימת, זו הפעם הראשונה שהאובייקט לא נכנע ולא הראה רמז קל כי חרה לו מה שעשו לו.

בזה הראה שלמה כי הוא מתאים לעבודה החשאית אותה הם רוצים להטיל עליו, זו עבודה קשה ואכזרית שמצריכה שליטה מוחלטת בעצבים, אדם כמו שלמה מתאים לעבודה כמו כפפה ליד.

הם שכחו רק דבר אחד, שלשלמה יש עקרונות שונים לחלוטין, מי אמר להם שהוא ירצה לעבוד בעבודה כזו?

שלמה נסע ברוגע לבית המדרש לקביעות הרגילה שלו, הוא הבין עכשיו היטב עד כמה סימה צדקה, הוא מתעסק עם אנשים שאין להם אמות מידה מוסריות, היחס שלהם אל העובדים אינו יותר מאיזה מספר ותו לא, האם עם כאלו אנשים עליו להתעסק, עדיף לשבת וללמוד כל היום לחיות על פת קיבר ומים לחץ ולא להיות בחברת אותם אנשים גם אם מדובר בתועפות זהב.

בערב סיפר לסימה את כל הסיפור, שניהם החליטו שהסיפור שייך לעבר ולא חושבים עליו יותר.

כעבור שבוע יצרו הללו קשר, טלפון אנונימי הגע לבית משפחת לוי, אבל הטלפון נטרק פעם אחר פעם בלא מענה, התשובה הייתה ברורה, לשלמה לוי אין שום עניין עם העבודה שהם רוצים להטיל עליו.

אבל מי שיזם את כל הפגישה (זכריה תנעמי) לא ויתר, הוא התעמת עם חבריו על צורת המבחן שלא מתאימה לכל אחד.

"מה אתה מחפש אחריו, אם לא נאה לו לעבוד איתנו שלא יבוא" ענו בקפידה עליו.

יש לכם טעות עצומה, לא תמיד משחקי כבוד מתאימים, אני עשיתי עליו מחקר רציני ביותר וגיליתי שהוא אוצר בלום יש לו כישרון אנליטי מדהים ביותר, שזה אומר שהוא יודע לנתח מערכות מסובכות ביותר, בנוסף לכך הוא מחונן בחוש שישי דבר שכמעט ואין בנמצא, אנו זקוקים לכאלו אנשים, למה הייתם צריכים לעשות לו מבדק שזה ממש לא החלק שנצטוד לו?

"כלומר? פרט יותר למה אתה מתכוון".

"אנחנו לא צריכים את שלמה כאיש שטח, הוא הרבה יותר גדול מהמשימות שאתם חושבים להטיל עליו, אנחנו צריכים אותו יותר לניתוח סוגיות מסובכות שיש לנו כעת, הוא שווה בזה המון, לזה אנחנו לא צריכים את המבחן שלכם, לכן אני חושב שטעיתם בו בגדול, הפסדנו איש צוות רציני ביותר אם היינו נוהגים בו ביתר כבוד".

מ. לא כל כך התרצה לוותר על עמדתו, היה כאן מאבק אגו, אבל לאחר שזכריה הוכיח לו את גודל ההפסד ניתנה לו אפשרות נוספת לדבר עם שלמה.

זכריה נכנס לחנותו של שלמה הוא פגש אותו מתעסק עם ארבעה קניינים, נראה שהפעם יש לו עסק רציני זה לא היום שלו, הוא יצא מהר מהחנות כדי ששלמה לא יבחין בו. אבל הוא טעה, שלמה בעל עיני הנץ קלט אותו בזוית הראיה, זה לא גרם לו להסחת הדעת, הוא המשיך את העבודה כרגיל.

הוא גם לא דיווח לסימה כלום, אין טעם לדבר על כל הסיפור, כל עוד לא שוחח עם זכריה.

כשחזר זכריה אל הצוות שמחו למשבתו, הנה בדיוק כעת לשלמה יש קונים, הוא עסוק עד מעבר לראש, עד כאן סדר ההתבזות, פעם נוספת לא ניתנה לזכריה לגייס את שלמה לשירות החשאי.

שלמה וסימה יותר לא שוחחו על אופציות נוספות, הרבה דרכים למקום איך להשיג את הפרנסה בלי להגיע למקומות בהם מתחככים עם אנשים שיש להם השקפת עולם אחרת משלהם.

לסימה הייתה החלטה ברורה, שלמה חייב ללמוד ואם הפרנסה אינה מספקת היא תנסה לעשות השלמות. יום אחד ניגשה למעסיקה שלה והיא אמרה לה כי היא דחוקה מאד בפרנסה אם יש לה עבודה נוספת לא מדי קשה היא תשמח לקבל כדי שתוכל לסיים את החודש.

היא קפצה על המציאה, בגלל הקשיים הרבים שהעמיסו עליה חברת חומת מגן התקשתה למצוא שליחים נאמנים, אבל סימה כבר נמצאת ברשימה עליה אין צריכים אשור מחדש. אבל היא לא ניצלה אותה אלא שילמה לה יפה, היא נתנה לה עבודת לא רק בשטח המשרד, היא החלה לעשות גם שליחויות עבורה לכל מיני משרדים, על כל עבודה כזו תוגמלה בכפליים, אבל זה סחט מסימה את הכוחות, עד ששלמה תבע שתתפטר חלקית מהעבודה.

סימה צייתה לשלמה אפילו שידעה שהיא חותכת בבשר החי, אבל שלמה צודק הבית תובע את החלק שלו, אי אפשר להסתמך על האחיינית הבייבי סיטרית שמתמסרת כמעט בחינם, אבל כמה ניתן לנצל אותה.

היא ניגשה להילה וביקשה ממנה שתוריד ממנה חלק מהנטל.

"את לא יכולה לעשות לי את זה, קצפה הילה, בדיוק עכשיו יש לי המון משימות חשובות ואין לי אחת מסורה כמוך, אני אעלה לך את שכוך בכפליים, אוקיי?"

"לא זו הבעיה, אני לא חושבת כעת על כסף, אני צריכה להיות יותר שעות בבית, המשימות הנוספות נוטלות אותי לחלוטין מן הבית. עליך להבין אותי, עודני אשה צעירה שמגדלת ילדים ומחנכת אותם, אני בטוחה שאם היית בגילי, היית מבינה אותי יותר". התנצלה סימה בפני הילה.

הילה חשה את עצמה נבוכה, סימה לא חוצפנית, היא מדברת כל כך יפה ותמיד מתנצלת, אבל היא לא שפחה כנענית היא לא משועבדת לעבודה מעבר למה שניתן לבקש ממנה. אבל בדיוק עכשיו יש לה מספר מטלות ועל מי תסמוך?

"סימה יקרה תביני גם אותי עכשיו, אני כל כך לחוצה עם עבודות המשרד, תחכי עוד מעט אחפש במהירות אחרי עובדת מסורה כמוך, את יודעת שכיום עם הדוקטרינה של "חומת מגן" לא פשוט להשיג כעת עובדת. אבל את ממש אצלי בעדיפות, כבר מחר אחפש עובדת חדשה לשליחויות, אני מבקשת ממך שלבינתיים אל תתפטרי לי."

סימה ניאותה לתת להילה את ההזדמנות, היא הסבירה לשלמה שהילה מחפשת בקדחתנות אחרי עובדת חדשה אבל הסיפור לא פשוט, צריכים לעבור את משוכת "חומת מגן" היא מציבה מכשולים כמעט בלתי עבירים. שלמה החליט לצמצם את הזמן שלו בחנות הוא סגר את החנות בצהריים, ומעטה אחרי צוהריים הוא אבא ואמא גם יחד.

סימה מתביישת לשלוח רמזים להילה שתמהר, נראה שהילה קלטה שסימה רכה מדי, היא מצאה איזה סידור הגון שפותר אותה מלהלחין את "חומת מגן".

אבל יש גבול לכל תעלול. יום אחד קרסה סימה באמצע העבודה, היא התעלפה לאחר שנסחטה עד מעבר לכוחות.

עתה לא הייתה ברירה, הילה קלטה שהיא לא יכולה להתעמר בסימה עד מעבר לכוחות שלה. היא שחררה אותה מכל השליחויות, את העבודה העבירה לכלנית ביתה שדרשה כמובן על כך משכורת משולשת, למה לחכות עד הירושה אם אפשר כבר כעת?

הילה נאנחה קשות ככה זה כשצריכים להגיע לעזרת הילדים. היא נזכרה מאמרה חכמה ששמעה מסבתה ע"ה "מיט קינדער עסט מען נאר קוגעל און צ'אנט". עם ילדים לא עושים עסקים, רק מפגשים משפחתיים.